

IŠ GLOBOS NAMŲ Į SAVARANKIŠKĄ GYVENIMĄ

ESAMOS SITUACIJOS IR
POREIKIO ANALIZĖ

PRATARMĖ

Palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslauga iš globos įstaigų išeinantiems jaunuoliams gali lemti skirtumą tarp iš pašalpų gyvenančio, socialinių įgūdžių stokojančio jaunuolio, ir nepriklausomo, kūrybiško, visaverčio visuomenės nario. Vis dėlto šios paslaugos prieinamumą ir kokybę jau dabar smarkiai riboja finansavimas ir menkas bendradarbiavimas tarp sektorių, o dėl COVID-19 pandemijos mažėsiantys savivaldybių biudžetai, tikėtina, situaciją apsunkins dar labiau. Dėl šios priežasties, susidomėjome alternatyviais finansavimo būdais – socialinio poveikio investicijomis bei galimybėmis jas taikyti gerinant paslaugų prieinamumą šiems jaunuoliams. Tačiau visų pirma nusprendėme iš arčiau pasižiūrėti į pačią palydėjimo paslaugą Lietuvoje bei išanalizuoti struktūrinius veiksnius, ribojančius jos kokybę ir prieinamumą. Tikimės, kad atlikta analizė padės geriau suprasti, kaip efektyviausiai galėtume taikyti inovatyvius, lanksčius finansavimo modelius šios visuomenei svarbios paslaugos kokybei ir tęstinumui užtikrinti. Visgi tam, kad savivaldybės pajėgtų sėkmingai susidoroti su po-pandeminiais iššūkiais, jos turi ieškoti įvairesnių finansinių išteklių, kurie ne tik užtikrintų didesnę socialinę ir finansinę investicijų grąžą, bet ir priartintų šalį link tarptautinių standartų socialinių inovacijų srityje.

„VAIKUI UŽAUGINTI
REIKIA VISO
KAIMO“

– AFRIKIEČIŲ PATARLĖ

TURINYS

Santrumpos	4
Įvadas	5
1. Strateginių dokumentų pagrindas	7
1.1 Lietuva 2030	8
1.2 NPP	12
1.3 Apibendrinimas	14
2. Socialinės integracijos politika	15
2.1 Sąvokų apibrėžimas	16
2.2 Socialinių paslaugų reglamentavimas	17
2.3 Socialinių paslaugų katalogo spragos	18
2.4 Institucinės globos pertvarka	19
2.5 Apibendrinimas	20
3. Didėjanti socialinė atskirtis: Tyrimų apžvalga	21
3.1 Lietuvos tyrimų apžvalga	22
3.2 Tarptautinių tyrimų apžvalga	27
3.3 Apibendrinimas	30
4. Palydėjimo paslaugų prieinamumas	31
4.1 Palydėjimo paslaugas teikiančios organizacijos	33
VŠĮ „AC PATRIA“	34
„SOS Vaikų kaimai“	36
VŠĮ „Vaikų ir paauglių socialinis centras“	38
4.2 Apibendrinimas	40
4.3 Kiti palydėjimo paslaugos gavimo būdai	41
4.4 Palydimosios globos projektas	42
4.5 Apibendrinimas	43
5. Tarpsektorinis bendradarbiavimas sprendžiant socialines problemas	45
5.1 Viešųjų paslaugų perdavimas NVO	46
5.2. Privataus sektoriaus įsitraukimas į socialinių problemų sprendimą	48
6. Geroji užsienio šalių praktika	51
6.1 Estija	52
6.2 Australija	56
Apibendrinimas	59
Bibliografija	61

SANTRUMPOS

EKAK – Estijos pilietinės visuomenės plėtros koncepcija

GDF – Gerų darbų fondas (angl. The Good Deed Foundation)

LR – Lietuvos Respublika

NENO – Network of Estonian Non-profit Organisations

NPP – Nacionalinis pažangos planas

NVO – Nevyriausybinės organizacijos

PPMI – Viešosios politikos ir vadybos institutas

PSG – Pusiau savarankiškas gyvenimas

SADM – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

SIB – Social impact bonds

SPO – Socialinio poveikio obligacijos

VPSP – Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė

Kai globos sistemoje augantys jaunuoliai sulaukia pilnametystės, valstybė praranda teisinį pagrindą juos globoti [1]. Dėl šios priežasties, socialinės globos paslaugos jaunuoliams yra nutraukiamos; prasideda naujas, perėjimo į savarankišką gyvenimą, etapas. Šis etapas turėtų pasižymėti tikslingomis investicijomis, skirtomis valstybinio ir nevyriausybinio sektoriaus teikiamų palydėjimo paslaugų kokybei ir prieinamumui užtikrinti. Tokiu būdu būtų padedama iš globos sistemos išeinantiems jaunuoliams tvirta koja žengti į savarankišką gyvenimą ir tapti aktyviais visuomenės nariais.

Visgi beveik dviejuose trečdaliuose (62%) visų Lietuvos savivaldybių jaunuoliams, paliekantiems globos sistemą, nėra prieinama palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslauga [2]. Nors 2019-2020 m. kelios savivaldybės šią paslaugą pilotavo ir pasiekė teigiamų rezultatų, tik 38% visų savivaldybių šalyje teikia šią paslaugą – t.y. jaunuoliams parūpina ne tik laikinąjį būstą, bet ir teikia konsultacijas, psichologinę pagalbą, padeda gyventi savarankiškai ir integruotis į visuomenę. Tad kyla klausimas:

Jeigu palydėjimo paslauga iš globos įstaigų išeinantiems jaunuoliams yra svarbi ir aktuali, kodėl ji nėra prieinama visose savivaldybėse?

Šią situaciją lemia keli struktūriniai veiksniai.

1. 16-24 m. amžiaus jaunuoliai, besiruošiantys palikti ar neseniai palikę globos sistemą, nėra įtraukti į socialinių paslaugų katalogą kaip tikslinė gavėjų grupė.

Tai smarkiai riboja paslaugos prieinamumą, kadangi savivaldybės neprivalo proaktyviai pasirūpinti, kad kiekvienas globą paliekantis jaunuolis galėtų pasinaudoti tokia paslauga. Tai lemia fragmentuotą, dalinį paslaugų tiekimą šiai socialiai pažeidžiamai grupei.

2. Paslaugą teikiančiai institucijai ar organizacijai tenka dideli paslaugos tiekimo kaštai ir rizikos.

Šių rizikų arba nenorima prisiimti arba tam nėra pakankamai specialistų [2]. Visgi tiekiant viešąsias paslaugas socialiai pažeidžiamiesiems asmenims itin svarbu užtikrinti paslaugų pastovumą, tęstinumą ir prieinamumą. Todėl verta pasirūpinti, kad tokios paslaugos nepriklausytų nuo trumpalaikių projektinių lėšų, kurioms nutrūkus, nutrūksta ir pati paslauga.

3. Teikiant socialines paslaugas nėra pasidalijama rolėmis ir atsakomybėmis tarp viešojo, privataus ir NVO sektorių, todėl kenčia paslaugų kokybė bei nėra palengvinama finansinė ir organizacinė našta paslaugas teikiančiai institucijai [3].

Kertiniai veiksniai, ribojantys palydėjimo paslaugos prieinamumą, yra silpnas tarpsektorinis bendradarbiavimas ir inovatyvių, tvarių finansavimo šaltinių reglamentavimo trūkumas.

Analizės struktūra:

- Pirmajame skyriuje visų pirma „įrėminsime“ problematiką valstybės strateginių dokumentų kontekste, pabrėždamos problemos aktualumą.
- Antrajame skyriuje bendrai apžvelgsime socialinės integracijos politiką ir paslaugų reglamentavimą Lietuvoje.
- Tečiajame skyriuje pateikiame Lietuvoje bei tarptautiniu lygmeniu vykdytus tyrimus apie žmonių, paliekančių globos sistemą, gyvenimo trajektoriją.
- Ketvirtajame apžvelgsime pačių palydėjimo paslaugų prieinamumą šalyje.
- Penktajame nagrinėsime, kuo tarpsektorinis bendradarbiavimas pasižymi Lietuvoje – kaip įtraukiamas verslas ir NVO, kaip koordinuojama jų veikla.
- Galiausiai pateiksime gerąją užsienio šalių praktiką. Estai ir australai, susidūrę su panašiomis problemomis – didėjančia jų pasirinktos grupės socialine atskirtimi, finansavimo šaltinių trūkumu ir prasta paslaugų kokybe dėl mažo bendradarbiavimo tarp sektorių – ryžosi pritaikyti socialinio poveikio investicijomis remtą finansavimo modelį. Svarstome: galbūt pribrendo metas tą padaryti ir Lietuvoje?

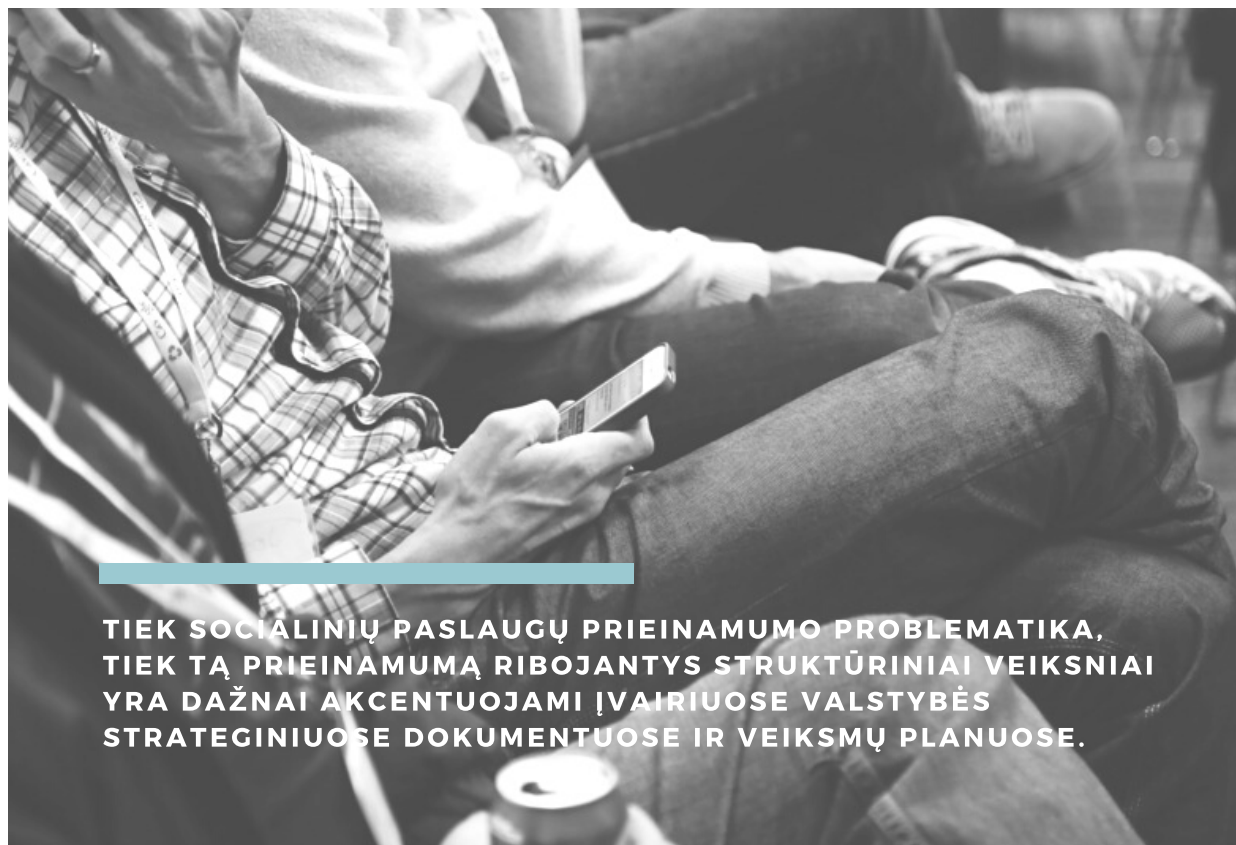

STRATEGINIŲ IR TEISINIŲ DOKUMENTŲ PAGRINDAS

---

1 PROBLEMOS SVARBA VALSTYBĖS STRATEGINIŲ IR TEISINIŲ DOKUMENTŲ KONTEKSTE

TIEK SOCIALINIŲ PASLAUGŲ PRIEINAMUMO PROBLEMATIKA, TIEK TĄ PRIEINAMUMĄ RIBOJANTYS STRUKTŪRINIAI VEIKSNIAI YRA DAŽNAI AKCENTUOJAMI ĮVAIRIUOSE VALSTYBĖS STRATEGINIUOSE DOKUMENTUOSE IR VEIKSMŲ PLANUOSE.

1.1 LIETUVA 2030

Pagrindinis Valstybės strateginis dokumentas yra „Lietuva 2030“, kuris numato ilgalaikius šalies prioritetus bei veiksmų įgyvendinimo kryptis iki 2030 metų. Šiame plane išskiriamos trys pažangos kryptys: sumani visuomenė, sumanus valdymas ir sumani ekonomika [4].

Mūsų apsibrėžta problematika lemia ir analizės apimtį, tad nagrinėsime tam svarbiausius ir aktualiausius prioritetus – t.y. **sumanų valdymą ir sumanią visuomenę.**

SUMANUS VALDYMAS

SUMANUS VALDYMAS APIBRĖŽIAMAS KAIP ATVIRAS, ATSAKINGAS IR KŪRYBINGAS, UŽTIKRINANTIS VEIKSMINGAS IR GEROS KOKYBĖS PASLAUGAS VISUOMENEI [4]. ŠIAM PRIORITETUI BŪDINGA:

STRATEGIŠKAI PAJĖGI VALDŽIA.

Į **veiklos rezultatus ir efektyvumą** orientuotą valdymo kultūra,

Vykdoma veikla grindžiama **visuomenės poreikiais**.

Pasiekti veiklos **rezultatai yra matuojami, analizuojami, vertinami**, veiklos informacija skiriama ne tik atsiskaityti už veiklą, bet ir nuolat ją tobulinti.

Valdymo kultūra paremta **bendradarbiavimo** ir bendro sutarimo principais, sutelkiamas bendras dėmesys į visuomenės problemų sprendimą.

ATVIRAS IR ĮGALIOJIMŲ SUTEIKIANTIS VALDYMAS

Sudaryti realias galimybes viešąsias **paslaugas teikti ne tik valdžios institucijoms, bet ir NVO ir privačiam sektoriui**.

Didinti viešojo valdymo atskaitomybę ir **orientaciją į rezultatus**, valdžios institucijų motyvaciją susiejant su teikiamų **paslaugų kokybe** ir vartotojų pasitenkinimu teikiamomis paslaugomis.

Plačiai įtraukti piliečius į paslaugų **teikimo būdo nustatymą ir tobulinimo procesus**.

Poveikio matavimas

Tarpsektorinis bendradarbiavimas

SUMANI VISUOMENĖ

SUMANI VISUOMENĖ APIBRĖŽIAMA KAIP „LAIMINGA VISUOMENĖ, KURI YRA KIEKVIENO PILIEČIO IDĖJOMS, NAUJOVĖMS IR IŠŠŪKIAMS ATVIRA, SOLIDARI, SAVIVALDI IR POLITIŠKAI BRANDI“ [4]. ŠIAM TIKSLUI PASIEKTI YRA IŠSKIRIAMOS ŠIOS INICIATYVOS:

REMTI POKYČIUS, KURIE GARANTUOTŲ KIEKVIENO ASMENS INDIVIDUALIŲ GEBĖJIMŲ UGDYMĄ, PRITAIKYMĄ IR PRIPAŽINIMĄ.

Visuomenė turi pripažinti socialinę atskirtį patiriančių asmenų teises, padėti jiems išsaugoti orumą ir būti visaverčiais visuomenės nariais, aktyviai dalyvauti socialinės įtraukties politikoje ir veikloje, padėti kovoti su stereotipais ir stigmatizacija, išsaugoti ir stiprinti gyvenimo kokybę, socialinę, ypač vaikų, gerovę ir lygias galimybes visiems.

STIPRINTI BENDRUOMENIŲ IR NVO DALYVAVIMĄ VIEŠAJAME GYVENIME.

Valstybės ir vietos valdžios institucijos turi sąmoningai siekti perduoti visuomenei vis daugiau galių ir atsakomybės savarankiškai veikti įgyvendinant subsidiarumo principą.

MAŽINTI SOCIALINĘ ATSKIRTĮ, KURIANT IR ĮGYVENDINANT NACIONALINES SKURDO MAŽINIMO PROGRAMAS.

Socialinė įtrauktis

Tarpsektorinis bendradarbiavimas

REIKŠMĖ

„Lietuva 2030“ strategijoje iškeltas sumanios valdžios siekis yra orientuotas į aukštesnę socialinių paslaugų kokybę ir rezultatus, NVO ir privataus sektoriaus dalyvavimo tiekiant socialines paslaugas stiprinimą. Tą lemia dokumente įvardyta reikiamybė perskirstyti valdžios galias iš valdžios institucijų žmonėms ir bendruomenėms, suteikti jiems įgaliojimus veikti kartu. Strategijoje taip pat pabrėžiama, kad valdžios vaidmuo turi keistis iš įgyvendintojo į organizatoriaus ir koordinatoriaus, **viešosios paslaugos turi būti teikiamos kartu su piliečiais, privačiu sektoriumi, vietos bendruomenėmis bei nevyriausybinėmis organizacijomis.**

Tačiau paslaugų tiekimo pasidalijimas tarp sektorių vis dar nėra pakankamas. NPP 2030 duomenimis, tik 7% viešųjų paslaugų yra perduota NVO sektoriui (siekiamybė – 30%). Tam yra nemažai priežasčių: bendruomenėms ir nevyriausybinėms organizacijoms trūksta stabilų finansavimo šaltinių, jų įvairovės, neretai stinga ir gebėjimų, nėra aiškių bendradarbiavimo su valstybe mechanizmų, palankios teisinės aplinkos. Pažymėtina, kad šiuo metu tik pavienės savivaldybės įtraukia vietos bendruomenes ar NVO į viešųjų paslaugų teikimą, dauguma bendruomeninių organizacijų plėtoja tik kultūrinę veiklą ir nedalyvauja sprendžiant kitas aktualias problemas. Dėl šių priežasčių tampa itin svarbu **ieškoti lanksčių, inovatyvių viešųjų paslaugų tiekimo modelių, kurie tikslingai artintų valstybę link išsikeltų strateginių tikslų įgyvendinimo.**

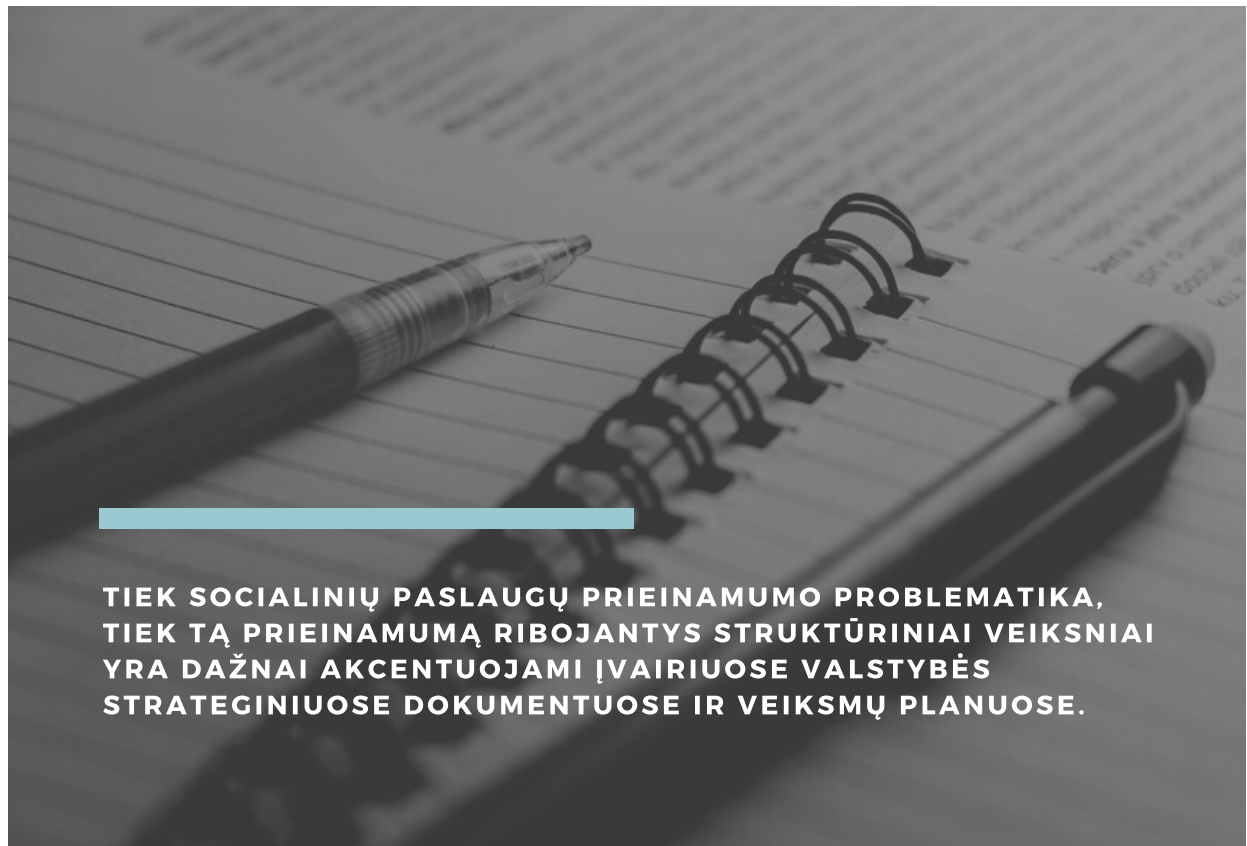
Sumanios visuomenės tikslas yra grįstas socialinės atskirties mažinimu, individualių gebėjimų bei gyvenimo kokybės stiprinimu. Kūrybingiems, savarankiškiems ir atsakingiems piliečiams formuoti ypatingą reikšmę turi jaunų žmonių savivertės kėlimas, savarankiškumo, atsakomybės, pasitikėjimo skatinimas – ypač tiems, kurie to negauna gyvendami krizinėse šeimose ar globos įstaigose.

UNICEF duomenimis, Lietuvoje vaikai jaučiasi nelaimingiausi tarp visų Europos Sąjungos ir OECD šalių-narių [5]. Galima daryti prielaidą, kad **iš ilgalaikės perspektyvos, sumanios visuomenės tikslui pasiekti, neatidėliotinai svarbiu uždaviniu tampa užtikrinti socialinės atskirties riziką patiriančių vaikų socialinę gerovę tiekiant jiems kokybiškas ir prieinamas socialinės integracijos paslaugas.**

PROBLEMOS SVARBA VALSTYBĖS STRATEGINIŲ IR TEISINIŲ DOKUMENTŲ KONTEKSTE

1.2 NACIONALINIS PAŽANGOS PLANAS

Siekiant įgyvendinti „Lietuva 2030“ strategijos nuostatas ir sukurti pažangią ir stiprią valstybę, pasižyminčią sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo principais, 2012 m. lapkričio 28 d. LR Vyriausybė patvirtino 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programa (NPP) [6].

NPP SVARBIAUSI PUNKTAI

1

didinti gyventojų gerovę bei socialinę aprėptį, taikant naujus socialinės aprėpties stiprinimo būdus ir formas.

Siekiant šio tikslo yra numatoma **didinti viešųjų paslaugų prieinamumą socialiai pažeidžiamų grupių asmenims** ir gerinti socialinio darbo su jais kokybę, kelti jų darbuotojų kvalifikaciją, įtraukiant paslaugų vartotojus ir **nevyriausybinį sektorių** į sprendimų priėmimą ir paslaugų teikimą.

3

skatinti naujas investavimo formas, ypač finansų inžineriją ir investicijas, skirtas NVO

Plane pabrėžiama, kad **būtina gerinti tarpsektorinį bendradarbiavimą** ir integralumą, potencialiai vykdant integralius projektus būtent globos paslaugų tinklo srityje.

2

didinti labiausiai nuo darbo rinkos nutolusių asmenų paskatas ir galimybes dalyvauti įgyvendinant aktyvios įtraukties priemones.

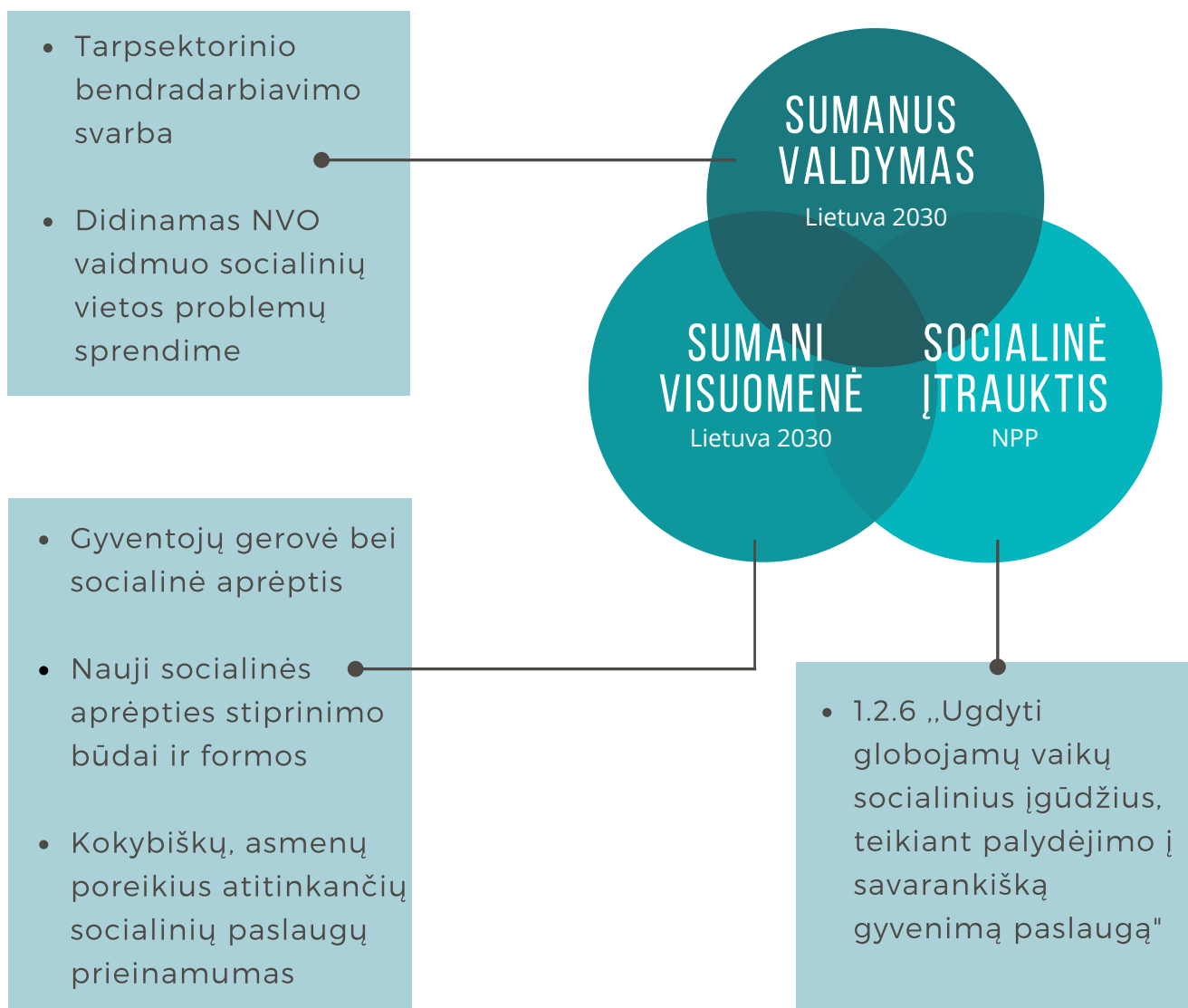
Šiam tikslui siekti yra numatyta tiekti kompleksines konsultavimo, motyvacijos stiprinimo ir reabilitacijos priemones **jaunimo ir suaugusiųjų skurdo ir socialinės atskirties prevencijai stiprinti.**

4

didinti bendruomenių ir NVO vaidmenį

skatinant jų iniciatyvas, skirtas **socialinių vietos problemų sprendimui** ir plėtojant jų kuriamas socialines inovacijas.

1.3 KAIP TAI SUSIJĘ?

Idealiu atveju, sprendimas turėtų:

Tarpsektorinio bendradarbiavimo pagalba, įtraukiant privatų bei nevyriausybinių sektorių, tiekti prieinamą, aukštos kokybės palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslaugą iš globos įstaigų išeinantiems jaunuoliams, padedant jiems integruotis į visuomenę.

SOCIALINĖS INTEGRACIJOS POLITIKA

2. SOCIALINĖS INTEGRACIJOS POLITIKA

2.1 SĄVOKŲ APIBRĖŽIMAS: SOCIALINĖ ATSKIRTIS IR INTEGRACIJA

Šiuo metu Europos Sąjungoje, taip pat ir Lietuvoje, plačiai priimtas suvokimas, kad socialinis atskyrimas yra procesas, kurio metu individai yra nustumiami į visuomenės pakraštį [7]. Tuo pačiu skurdas, socialinių įgūdžių stoka bei patiriama diskriminacija riboja pilnavertį asmenų dalyvavimą visuomenės gyvenime ir darbo rinkoje.

Socialinė atskirtis apima negalėjimą dalyvauti pilnaverčiame socialiniame, politiniame, ekonominiame, kultūriniame gyvenime, o tai nulemia nepriėjimas prie darbo, pajamų, mokymosi galimybių bei socialinių ir bendruomeninių tinklų ir veiklų [7].

Europos Sąjungos dokumentuose socialinis įtraukimas apibrėžiamas kaip procesas, kuriuo užtikrinama, kad asmenims, kurie patiria skurdo ir socialinės atskirties riziką, suteikiami resursai ir galimybės, reikalingos pilnaverčiam dalyvavimui ekonominiame, socialiniame ir kultūriniame gyvenime, bei visuomenėje priimtų gerovės bei gyvenimo standartų užtikrinimui [7]. Taigi, socialinio įtraukimo procesu stengiamasi mažinti socialinę atskirtį ir užkirsti kelią jos atsiradimui, bei siekti didesnės socialinės integracijos, tikslingai taikant įvairias socialinės politikos priemones.

Socialinė integracija – tai tikslas, reiškiantis lygias galimybes ir teises visiems žmonėms ir procesas, apimantis socialinę ir ekonominę konvergenciją tarp atskirtos ir bendrosios visuomenės dalių [7].

1 PAV – SOCIALINĘ POLITIKĄ VYKLANČIOS INSTITUCIJOS

Vyriausybė

Nustato socialiai pažeidžiamų asmenų socialinės integracijos kryptis

SADM

Reglamentuoja socialines paslaugas, jas normina ir aprašo. Užtikrina reikiamą finansavimą savivaldybėms.

Savivaldybės

Sudaro ir tvirtina socialinių paslaugų planus, teikia socialines paslaugas.

2.2 SOCIALINIŲ PASLAUGŲ REGLAMENTAVIMAS

Socialinės paslaugos Lietuvoje yra reglamentuojamos šiomis priemonėmis:

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTATYMAS.

Pagrindinis dokumentas, užtikrinantis socialinių paslaugų valdymą, skyrimą ir teikimą.

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ KATALOGAS

Apibrėžia socialinių paslaugų turinį, rūšis bei socialinių paslaugų įstaigų tipus.

GLOBOS NORMŲ APRAŠAS

Reglamentuoja socialinės globos teikimo principus ir charakteristikas bei nustato privalomus kokybės reikalavimus. Akcentuojamas visapusiškas vaiko poreikių užtikrinimas, jam esant globos sistemoje.

2.3 SOCIALINIŲ PASLAUGŲ KATALOGO SPRAGOS

Socialinių paslaugų prieinamumą lemia socialinių paslaugų katalogas, tačiau Skurdo mažinimo organizacijų tinklo ekspertų vertinimu, jis pasižymi keliomis esminėmis spragomis, dėl kurių kenčia paslaugų prieinamumas ir kokybė (žr. 1 lentelę) [8].

1.

Pernelyg siaurai apibrėžiamos paslaugos lemia tai, kad remdamiesi katalogu, paslaugų teikėjai – biudžetinės, savivaldybės įstaigos arba nevyriausybinės organizacijos – ne visada gali atliepti gyventojų poreikius, nes dažnai jiems reikiamų paslaugų kataloge tiesiog nėra.

Tai stabdo inovacijas paslaugų srityje, nes paslaugoms, kurių kataloge nėra, valstybė paprastai finansavimo neteikia.

Dėl šios priežasties, organizacijos dažnai nesiima teikti naujų paslaugų arba daro tai neatlygintinai. **Tai smarkiai riboja tiek paslaugų tęstinumą ir prieinamumą, tiek jų kokybę.**

2.

Baigtiniai tikslinių grupių (gavėjų) sąrašai, nurodyti prie kiekvienos kataloge nurodytos paslaugos, lemia, kad paslaugas galima teikti tik tiems asmenims, kurie pagal savo socialinį statusą patenka tarp nurodytų tikslinių grupių.

Tai smarkiai riboja paslaugų prieinamumą tiems asmenims, kuriems labiausiai tų paslaugų reikia. Tokiu būdu šie asmenys yra diskriminuojami, jiems netaikomas lygių galimybių principas.

Itin dažnai asmenys **negali gauti paslaugų vien dėl to, kad nepatenka tarp nurodytų galimų paslaugų gavėjų**, nepaisant to, kad turi tam tikrų poreikių, kuriuos tos paslaugos atlieptų.

3.

Kiekvienai paslaugai numatomi ir **galimi teikėjai**, o tai vėlgi apriboja galimybes ir neleidžia atsirasti naujiems veikėjams.

Tokiu būdu nesudaromos sąlygos plėstis paslaugų teikėjų tinklui ir didinti paslaugų prieinamumą visoje šalyje.

Dėl šios priežasties **viešosios paslaugos socialiai pažeidžiamų asmenų dažnai nepasiekia.**

1 Lentelė. Socialinių paslaugų katalogo spragos

2.4 INSTITUCINĖS GLOBOS PERTVARKA

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos iniciatyva nuo 2014 m. vykdoma Institucinės globos pertvarka – perėjimo nuo institucinės globos prie **šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų** likusiems be tėvų globos vaikams Lietuvoje procesas.

Pertvarkos tikslas — užtikrinti darnią aplinką ir sąlygas kiekvienam vaikui augti biologinėje šeimoje, o likusiems be tėvų globos vaikams – globėjų, įtėvių šeimose ar šeimynose [9].

Institucinės globos pertvarkos imtasi dėl to, kad emocinė ir socialinė aplinka yra reikšmingas žmogaus psichinės sveikatos, raidos ir asmenybės vystymosi komponentas. Tuo tarpu gyvendamas institucijoje, žmogus ar vaikas, užuot artimai bendravęs su tėvais, šeimos nariais ar globėjais, jaučia individualizuoto emocinio prierašumo stoką. Akivaizdu, jog institucinė globa, ypač jeigu ji prasideda nuo kūdikystės, sėkmingos integracijos į visuomenę galimybę sumažina iki minimumo [10]. Išėję iš įstaigos tokie žmonės yra labiau pažeidžiami, dažniau išnaudojami ir engiami [11]. Valstybės privalo apsaugoti žmones nuo apgyvendinimo rūpybos įstaigose ir skatinti visavertį vaiko, netekusio tėvų globos, gyvenimą, kuris garantuotų jo orumą, ugdytų pasitikėjimą savimi ir leistų aktyviai dalyvauti visuomenės veikloje.

Veiksmų plane numatyta **tobulinti paslaugas asmenims, paliekantiems globos sistemą**, sukuriant tarpinio būsto sistemą ir teikiant asmeninę socialinio darbuotojo pagalbą integruojantis visuomenėje [9].

„Institucinės globos Pertvarkos I-ojo etapo vertinime“ [2] taip pat pateikiama ši rekomendacija dėl paslaugų plėtros tėvų globos netekusiems vaikams:

„Plėtoti palydimosios globos paslaugą, diegiant lanksčius šios paslaugos teikimo modelius, sudarant sąlygas paslaugą teikiančių specialistų mobilumui, užtikrinant specialistams tinkamas darbo sąlygas, reikalingų darbo priemonių prieinamumą ir apmokėjimą.“

Pertvarkos dalyviai:

- **Ministerijos**
- **Savivaldybės**
- **Globos įstaigos**
- **NVO**
- **Bendruomenė**
- **Vaikai**

2.5 APIBENDRINIMAS

Lietuvoje egzistuojanti socialinių paslaugų reglamentavimo praktika neatitinka tarptautinių standartų ir iš esmės **nėra fokusuota į individualius socialiai pažeidžiamų asmenų poreikius.**

Dėl anksčiau aptartų spragų, socialinių paslaugų teikimas pasižymi **nelankstumu, yra apribotas baigtiniu paslaugų, gavėjų ir tiekėjų sąrašu ir tiekimo trukme,** o tai smarkiai paveikia paslaugų prieinamumą, inovatyvumą ir kokybę.

Galiausiai, dalis individų **neturi galimybių gauti jiems taip reikalingų paslaugų,** kas ilgainiui lemia skaudžias pasekmes – ne tik paminamos lygių galimybių ir žmogaus teisės, atsiliekama nuo tarptautinių standartų paslaugų srityje, bet ir **iš esmės nesprendžiama skurdo ir socialinės atskirties situacija šalyje.**

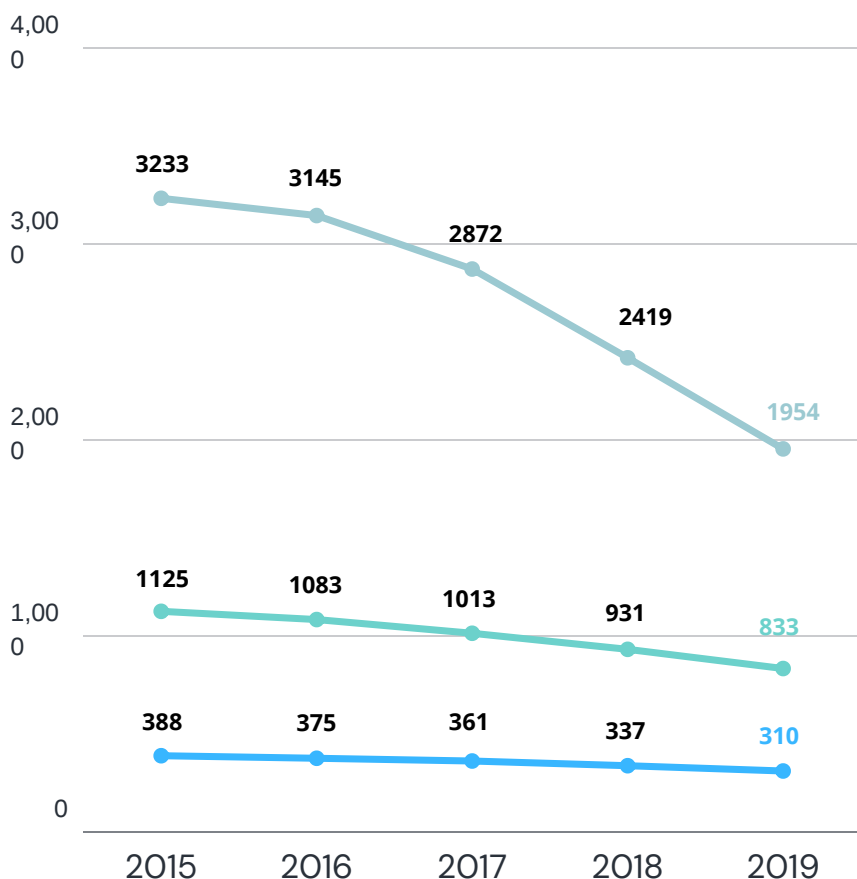
TYRIMŲ APŽVALGA

3. DIDĖJANTI SOCIALINĖS ATSKIRTIES RIZIKA

3.1 TYRIMŲ APŽVALGA: LIETUVA

2019 m. globos sistemoje buvo 1,954 vaikai (Žr. 2 Lentelę) [12]. Iš jų, 310 sulaukę pilnametystės paliko globos įstaigas ir žengė į savarankišką gyvenimą. Visgi šalyje vykdyta buvusių „SOS vaikų kaimo“ auklėtinių apklausa rodo, kad beveik pusė (45%) respondentų atėjus laikui palikti globos įstaigą jautėsi nepasiruošę pradėti gyventi savarankiškai [13]. Apklausoje net du trečdaliai jaunuolių įvardijo jaučiantys nerimą dėl stigmatos ir neigiamo visuomenės požiūrio: baimę, kad jais nepasitikės, kad nežinos, kur ir iš ko gyventi, ar kaip gauti darbą. Vienerius metus pilotinį palydimosios globos projektą vykdžiusi „Projektų įgyvendinimo grupė“ (plačiau žr. „Palydimosios globos projektas“, p. 42) apibendrina, kad vaikų globos institucijos tik iš dalies sudaro galimybę pasirengti savarankiškam gyvenimui dėl kompleksinių socialinių bei ugdymo programų neefektyvumo, per didelės globos ir priklausymo nuo sistemos [14]. Tokiems jaunuoliams būdingas žemesnis užimtumo ir išsilavinimo lygis, jie susiduria su būsto, priklausomybių, ankstyvos tėvystės problemomis, dažniau patiria materialinį skurdą ir įsitraukimo į nusikalstamą veiklą riziką, dažnai stokoja socialinių įgūdžių, pasitikėjimo savimi, jaučia baimę pradėti savarankišką gyvenimą [15].

2 Lentelė. Globos įstaigose esančių jaunuolių skaičiaus pokytis.

1,954

Nepilnamečių
globojamų globos
įstaigose (2019)

833

Iš jų – 15-17 m.
rūpintinių (2019)

310

Pasibaigusią globų,
sulaukus pilnametystės
skaičius (2019)

Tarptautiniai tyrimai (žr. 27 p.) patvirtina, kad šie jauni žmonės dažnai yra atstumiami pačios visuomenės – jie susiduria su diskriminacija ir stigmatizacija, išgyvena sudėtingus vienatvės laikotarpius. Dėl šių priežasčių, **buvę globos namų auklėtiniai išlieka viena pažeidžiamiausių visuomenės grupių**, kuri atsiduria ant skurdo rizikos ir socialinės atskirties ribos, o lyginant su bendraamžiais, jų gyvenimo rodikliai yra prasčiausi [16].

„Kad kiekvienas jaunuolis sklandžiai pereitų į savarankiško gyvenimo etapą, būtina nuolatinė pagalba. Visi geri tėvai ir toliau puoselėja meilės jausmą savo vaikams ir juos remia net sulaukusius 18 metų, kad suteiktų geriausią gyvenimo pradžią, kokią tik gali. Globojamiems jaunuoliams turime reikalauti ne blogesnių sąlygų.“ P. Mendes

Buvusių vaikų namų auklėtinių **socialinės integracijos paslaugų poreikis** yra dažnai akcentuojamas įvairiuose šalyje vykdomuose tyrimuose bei socialinės integracijos paslaugų vertinimo ataskaitose, kadangi šios paslaugos lemia didesnę tikimybę jaunuoliams integruotis į visuomenę po tiek metų praleistų globos įstaigose. Ypatingas palydėjimo paslaugos poreikis atsispindi Viešosios politikos ir vadybos instituto (PPMI) vykdytoje savivaldybių ir darbo biržų apklausoje, kuri rodo, kad būtent **socialinių įgūdžių stoka, pasitikėjimo savimi, savarankiškumo, motyvacijos stoka, gyvenamosios vietos neturėjimas** ir yra tie kertiniai socialinės atskirties veiksniai, lemiantys buvusių globos sistemos auklėtinių sunkumus integruojantis į visuomenę [17].

Tyrimo metu, beveik pusė (45%) apklaustų socialinės paramos skyrių atstovų akcentavo **buvusių vaikų namų auklėtinių socialinės integracijos paslaugų poreikį**, teigdami, kad būtent šiai tikslinei grupei būdingas sporadiškas ir problematiškas integracijos paslaugų užtikrinimas. Juoba, remiantis respondentų teiginiais, buvusiems globos namų auklėtiniams, lyginant su kitomis socialiai pažeidžiamomis grupėmis, labiausiai trūksta socialinės integracijos paslaugų, tokių kaip **apgyvendinimas, konsultavimas, socialinių įgūdžių ugdymas**.

Apie prioritetines socialinės integracijos paslaugas savivaldybėse galime spręsti iš respondentų atsakymų apie tai, kokių paslaugų finansavimui, jų vertinimu, reikėtų užtikrinti daugiausia valstybės lėšų. Įdomu tai, kad tiek darbo biržų, tiek socialinių paslaugų skyrių atstovai dažniausiai akcentavo **reikiamybę didinti psichosocialinės pagalbos ir su būstu, apgyvendinimu susijusios pagalbos prieinamumą**, o tai tiesiogiai atspindi jų vertinimus apie tai, kokios socialinės paslaugos yra mažiausiai išplėtotos ir dėl žemo prieinamumo nepasiekia tų tikslinių grupių, kurioms jų labiausiai reikia. Respondentų vertinimu, šie veiksniai labiausiai veikia ir **integracijos į darbo rinką problemas**.

Pabrėžtina yra tai, kad vertinant **didesnio finansavimo poreikį** pagal atskiras socialiai pažeidžiamų asmenų grupes, socialinės paramos skyriai net triskart dažniau negu darbo biržos akcentavo buvusių vaikų globos įstaigų auklėtinius. Vaikų namų auklėtiniams net 38% respondentų nuomone reikia **didinti socialinės integracijos paslaugų prieinamumą** – reikalingos socialinės integracijos paslaugų įstaigos, tokios kaip savarankiško gyvenimo namai, socialinis būstas, taip pat įstaigos, teikiančios psichosocialinę pagalbą, informavimą, konsultavimą, socialinių įgūdžių ugdymą.

Apibendrinant, **socialinės integracijos paslaugų prieinamumo stygių** kaip problemą įvardija tiek pačių globos įstaigų auklėtiniai, tiek darbo biržų ir socialinių paslaugų skyrių atstovai savivaldybėse. Labiausiai **pasigendama investicijų į socialinių įgūdžių lavinimą bei pagalbą apgyvendinant ir ieškant būsto**, kai jaunuoliams ateina metas palikti globos sistemą.

Kadangi valstybinės globos pabaiga liudija pereinamąjį etapą į savarankiškumą, yra itin svarbu padėti globos sistemoje užaugusiam jaunuoliui sėkmingai šį etapą išlaviruoti ir kryptingai žengti link tapimo pilnaverčiu visuomenės nariu. Dėl šios priežasties yra svarbu įvertinti, kokios palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslaugos yra teikiamos Lietuvoje.

Remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, Lietuvos globos sistemoje esantiems asmenims priklauso šios išmokos:

Išmokos tėvų globos netekusiems vaikams Lietuvoje:

- **2925 Eur** vienkartinė išmoka įsikurti pasibaigus nustatytai globai (rūpybai)
- **156 Eur** / mėn. pasibaigus globos laikotarpiui, kai vaikas sulaukia pilnametystės ir mokosi, iki 24 metų amžiaus.
- **78 Eur** / mėn. kai asmuo mokosi ir yra išlaikomas ugdymo įstaigos
- Būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčio dalies kompensacija (priklauso nuo savivaldybės, šeimos narių skaičiaus bei gyvenamojo ploto):

Vilnius: 202 Eur
Neringa: 159 Eur
Klaipėda: 140 Eur
Šiauliai: 83 Eur
Kaunas: 82 Eur
Druskininkai: 81 Eur
Palanga: 79 Eur
Trakų raj.: 79 Eur
Kitos savivaldybės: 65 Eur

3 Lentelė: Išmokos tėvų globos netekusiems vaikams Lietuvoje

3.2 TARPTAUTINIŲ TYRIMŲ APŽVALGA

Pasaulinėje mokslinėje literatūroje pamažu daugėja tiek kiekybinių, tiek kokybinių tyrimų, nagrinėjančių jaunuolių, paliekančių ar palikusią globos sistemą, gyvenimo trajektoriją. Šiais tyrimais siekiama iširti, **kokį poveikį gyvenimas globos sistemoje turi vėlesnei jaunuolių raidai ir ypač kaip tai siejasi su didėjančia šios asmenų grupės socialinės atskirties rizika.** Kadangi lietuviškos mokslinės literatūros apžvalga byloja apie itin ribotą tyrimų kiekį šia tema, nusprendėme apžvelgti užsienio šalyse – Jungtinėje Karalystėje, Amerikoje, Australijoje, Kanadoje – darytus tyrimus, kad geriau suprastume, kaip institucinės globos patirtis siejasi su prastais šių jaunuolių gyvenimo rodikliais. **Čia pat norime pabrėžti, kad neteigiame tiesioginių sąsajų tarp gyvenimo globos įstaigoje bei prastų gyvenimo rezultatų;** greičiau siekiame atkreipti dėmesį į tai, kad buvę globos namų auklėtiniai, lyginant su bendraamžiais, turi mažiau socialinių ir finansinių išteklių susidoroti su įvairiais iššūkiais ir gerokai dažniau patiria socialinę atskirtį bei susiduria su iš to kylančiomis problemomis.

Europos socialinės politikos diskurse, socialinė atskirtis yra traktuojama ir kaip materialinis nepriteklius ir kaip grupių išstūmimo iš visuomenės procesas, t.y. marginalizacija [18]. Šiame kontekste, itin didelis skaičius tarptautinių tyrimų rodo, jog jaunuoliai paliekantys ar neseniai palikę globos sistemą yra socialiai pažeidžiama grupė, patirianti ypatingus sunkumus integruojantis į visuomenę.

Lyginant su bendraamžiais, užaugusiais šeimoje, šie jaunuoliai yra labiau linkę turėti **žemesnį išsilavinimo lygį, dažniau netęsia mokslų sulaukę 16-os metų amžiaus, gerokai anksčiau tampa tėvais, patiria benamystę, nedarbą, dažniau įsivelia į nusikalstamą veiklą ir patiria psichinės sveikatos sunkumus** [19-31]. Jaunos merginos, gyvenusios globos sistemoje, dažniau tampa vienišomis motinomis, kas dar labiau menkina jų įsidarbinimo galimybes, **didina priklausomybę nuo valstybės skiriamų socialinių išmokų ir socialinio būsto.**

Svarbu paminėti ir tai, kad daugybė šių jaunų žmonių dėl anksčiau gyvenime išgyventų psichologinių traumų patiria galybę problemų dar būdami pačioje globos sistemoje. Pavyzdžiui, jų situaciją apsunkina dažni gyvenamosios vietos ir socialinio darbuotojo keitimai, visuomenės požiūris ir stigmatizaciją, sunkumai mokantis mokykloje. Išėjus iš globos įstaigų, tai lemia gerokai didesnę riziką fragmentiškai ir nepastoviai dalyvauti darbo rinkoje, dažniau priklausyti nuo valstybės mokamų pašalpų, veltis į teisines problemas, patirti ilgesnius vienetvės laikotarpius bei psichinės sveikatos sutrikimus [30,32-34].

Šių tyrimų geografinis mastas leidžia daryti prielaidą, kad prasti šių jaunuolių gyvenimo rezultatai palikus globos įstaigas nėra unikalūs, tik tam tikrai šaliai ar sociopolitinei sistemai būdingas reiškinys.

PALYDĖJIMO PASLAUGŲ POVEIKIS

Per pastaruosius 30 metų ėmė atsirasti vis daugiau tyrimų, nagrinėjančių sąsajas tarp palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslaugų, teikiamų jaunuoliams paliekantiems globos sistemą, bei jų ilgalaikių gyvenimo kokybės rodiklių. Įrodyta, kad palydėjimo paslaugos turi itin teigiamą poveikį apgyvendinimo, įsidarbinimo, išsilavinimo bei socialinių, savarankiškumo įgūdžių ugdymo aspektais.

Benamystės prevencija

Apžvelgti tyrimai teigia aukštą koreliaciją tarp gyvenimo globos įstaigose bei vėliau gyvenime patiriamos benamystės: **net 41% jaunų benamių kažkada gyveno vaikų globos įstaigose** [35].

Ekspertai teigia, jog suteikti galimybę jaunuoliui gyventi nuolatiname būste palikus globos sistemą yra itin svarbu, kadangi būtent būsto užtikrinimas pereinamuoju laikotarpiu statistiškai turi didžiausią teigiamą įtaką užkertant kelią benamystei ilgalaikėje perspektyvoje. Tai itin svarbu, žinant, kad neproporcingai didelė dalis benamių—kadaisė buvę vaikų globos namų auklėtiniai (žr. Kanados pavyzdį [36]).

Sąsaja tarp globos įstaigų patirties ir benamystės. Kanada:

90% gatvės jaunimo Kalgaryje, vakarų Kanadoje, kažkada gyveno vaikų globos namuose;

45% jaunimo, patiriančio benamystę, kažkada gyveno vaikų globos namuose;

80% 16–17 metų amžiaus jaunimo savanoriškai gaunančio vaiko gerovės paslaugas Saskačevane, centrinėje Kanadoje, tam tikrą laikotarpį ateityje gyvens iš valstybės mokamų pašalpų.

Išsilavinimas ir įsidarbinimas

Tyrimai rodo, jog traumuojančios vaikų patirtys tiek prieš patenkant į globos sistemą tiek būnant joje, ribotas mokslų tęstinumas ir žemi socialinio darbuotojo lūkesčiai lemia tai, kad vaikų globos auklėtiniai **rečiau baigia mokyklą ir dar rečiau tęsia mokslus įgijus mokyklinį išsilavinimą**. Tai yra itin svarbu, kadangi akademiniai rezultatai siejami su suaugusiųjų užimtumu ir socialine bei ekonomine padėtimi. Išties, tyrimai rodo, kad buvę vaikų globos namų auklėtiniai dėl šių priežasčių patiria **ypatingus sunkumus randant ir išlaikant darbą**. Daugelis tampa priklausomi nuo valstybės mokamų socialinių pašalpų ir patiria didelę skurdo riziką [37,38].

Ekspertų teigimu, trys pagrindiniai kintamieji teigiamai koreliuoja su aukštesniais akademiniais pasiekimais ir stabiliu dalyvavimu darbo rinkoje palikus globos sistemą: ilgesnė globos trukmė (t.y. bent iki mokyklos baigimo), globos vietos stabilumas, bei emocinė, socialinė, finansinė parama. Priešingu atveju—ypač kai dažnai keičiami jaunuoliui priskiriami socialiniai darbuotojai arba jaunuolio gyvenamoji vieta—didėja tikimybė, jog jo mokslų ir įsidarbinimo rodikliai ateityje bus itin prasti. Apskritai studijos rodo, jog tie asmenys, palikę globos sistemą anksčiau, pvz. 16–17 metų, ilgainiui turės nepastovią ir nestabilią patirtį dalyvaujant darbo rinkoje, dirbs nekvalifikuotą, mažai apmokamą darbą [27,34]. Ne vienoje studijoje pabrėžiama, kad **stabili gyvenamoji aplinka, kompetentingas socialinis darbuotojas, kuris padeda jaunuoliui socialiai save ugdyti, yra kertiniai aspektai, lemiantys aukštesnius pasiekimus mokykloje ir sėkmingesnę įsidarbinimą ateityje**.

Sąsaja tarp globos įstaigų patirties ir įsidarbinimo bei išsilavinimo [39]:

64–92% jaunuolių dalyvavimas darbo rinkoje palikus globos sistemą yra fragmentiškas ir nenuolatinis.

30–60% buvusių globos namų auklėtinių nėra baigę mokyklos.

25% buvusių auklėtinių tam tikrą laikotarpį ateityje gyvena iš valstybės pašalpų.

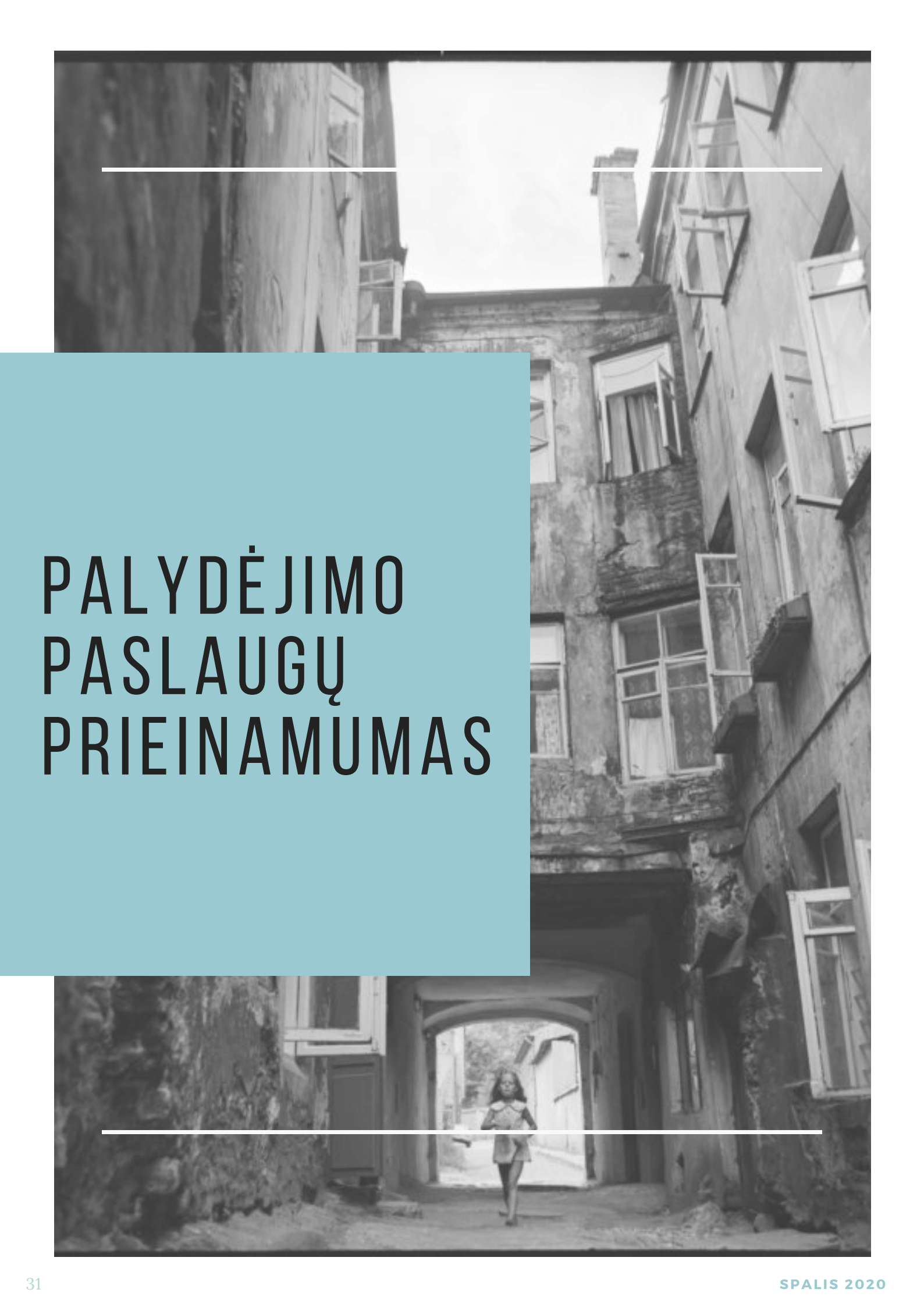

3.3 APIBENDRINIMAS

1. Tyrimus apie jaunuolių gyvenimo rezultatus 5/10/15 m. pasibaigus globai yra svarbu atlikti ne tik todėl, kad jie padeda geriau suvokti prastesnes šių asmenų gyvenimo galimybes bei problemas integruojantis į visuomenę, tačiau ir dėl **galimybės valstybei formuoti tikslingą, veiksmingą politiką socialinės atskirties rizikai mažinti.**

2. Lietuvoje palydėjimo paslaugos pagrinde apima pagalbą randant ir išlaikant būstą bei lavinant socialialinius įgūdžius ir savarankiškumą. Vis dėlto, šių **paslaugų prieinamumas dažnai yra ribotas, stokojama teisinių šių paslaugų tiekimo garantijų.**

PALYDĖJIMO PASLAUGŲ PRIEINAMUMAS

---

4. PALYDĖJIMO PASLAUGŲ PRIEINAMUMAS

Lietuvoje veikia kelios nevyriausybinės organizacijos (NVO), kurios teikia paslaugas vaikams ir jaunuoliams, gyvenantiems globos namuose arba rizikų šeimose. Šios organizacijos teikia įvairias kompleksines bendrąsias bei specialiąsias paslaugas ne tik globos sistemoje esantiems vaikams bei jaunuoliams, bet taip pat ir krizinėse situacijose esantiems jų tėvams, suteikia pagalbą įtėviams bei globėjams. Lietuvoje taip pat veikia nemažai dienos centrų, į kuriuos atvykę vaikai skatinami užsiimti įvairia popamokine veikla, ruošia namų darbus, yra mokomi bendravimo, savarankiškumo, atsikrato žalingų įpročių, lavina kultūrinius įgūdžius.

Nors Lietuvoje veikiančių NVO, besirūpinančių mažamečių vaikų gerove jiems gyvenant globos namuose ar didelės rizikos šeimose yra nemažai, organizacijų, padedančių vyresniems pasiruošti savarankiškam gyvenimui, deja, nėra daug. Vos keletas organizacijų vykdo jaunimo programas bei turi Jaunimo globos namus, kuriuose padedama jaunuoliams, sulaukusiems 14 ar 16 metų. Jaunimo namai arba centrai yra skirti jaunuoliams, norintiems pasiruošti savarankiškam gyvenimui – jiems suteikiamas individualus palydėjimas, padedama pasiruošti suaugusiųjų gyvenimui, įgyti norimą išsilavinimą ar įsidarbinti. Keletas organizacijų taip pat teikia apgyvendinimo paslaugą lydima jame būste.

Palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslauga – tai ilgalaikė kompleksinė pagalba jaunuoliams, kurie išeina iš globos namų ir pradeda savarankišką gyvenimą.

4.1 PALYDĖJIMO PASLAUGAS TEIKIANČIOS ORGANIZACIJOS

**ŽEMIAU PATEIKIAMA
NEVYRIAUSYBINIŲ
ORGANIZACIJŲ, TEIKIANČIŲ
PALYDĖJIMO PASLAUGAS
GLOBOS SISTEMOJE
ESANTIEMS JAUNUOLIAMS,
VEIKLOS APŽVALGA.**

- **VŠĮ „AC PATRIA“**
- **„SOS VAIKŲ KAIMAI“**
- **VŠĮ „VAIKŲ IR PAAUGLIŲ
SOCIALINIS CENTRAS“**

VŠĮ „AC PATRIA“

VšĮ „Actio Catholica Patria“ yra viena pirmųjų jaunimo veiklos organizacijų Lietuvoje, teikianti socialines bei kultūrinės paslaugas jauniems žmonėms.

Pagrindinis šios organizacijos tikslas yra savarankiškam gyvenimui pasiruošęs jaunas žmogus. Savarankiškumas čia suprantamas kaip būseną, kai žmogus geba pasirūpinti savimi bei jo aplinkoje esančiais artimaisiais ir yra laimingas kaip individas bei bendruomenės narys [40].

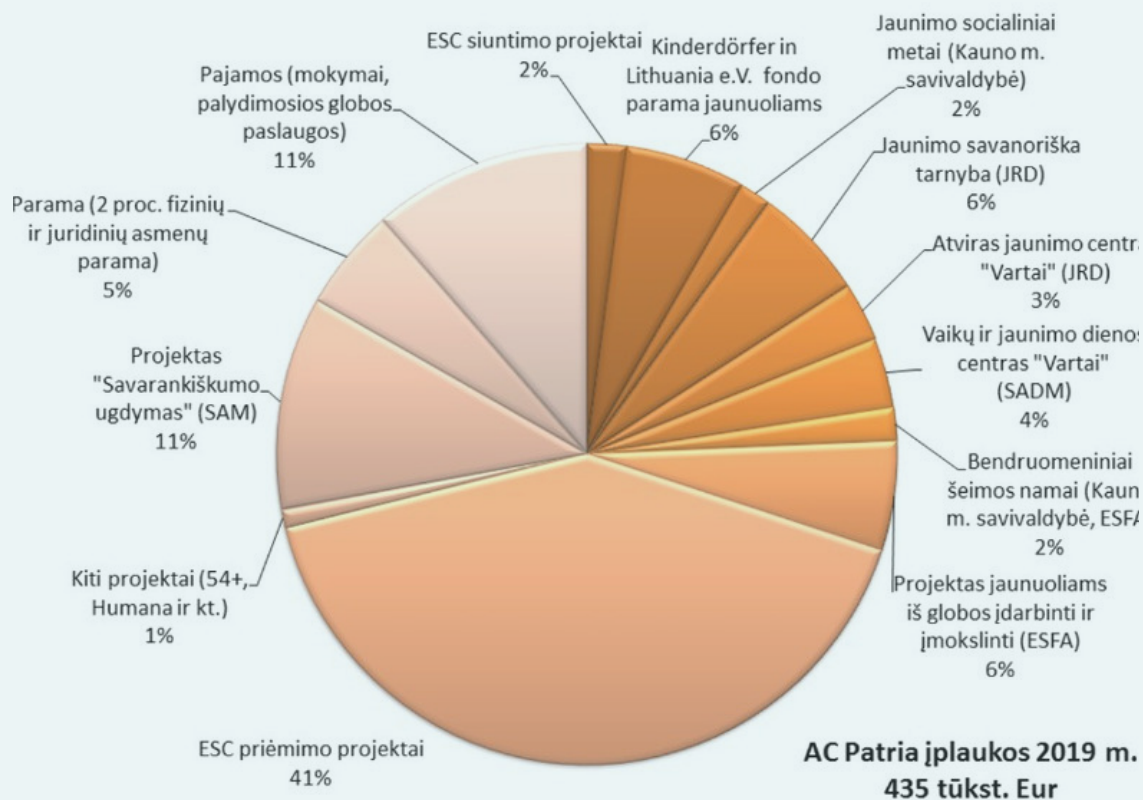
Organizacijai priklauso keturi skirtingas paslaugas teikiantys centrai: savanorių centras, savarankiškumo ugdymo centras „Kitaip“, atviras jaunimo centras „Vartai“, bei Patrios metodinis centras.

Nors visi šie centrai teikia įvairias socialines, užimtumo bei kultūrinės paslaugas jaunuoliams, savarankiškumo ugdymo centro „**Kitaip**“ veikla yra specialiai nukreipta teikti paslaugas **globos namus paliekančiam arba palikusiam asmeniui**.

Savarankiškumo ugdymo centro „Kitaip“ tikslas – paruošti globos namus paliekantį ar palikusį asmenį savarankiškam gyvenimui, padėti susirasti mokymosi įstaigą ar darbą ir jame likti. Centras veikia dvejomis kryptimis: įsteigtas Konsultacijų centras ir Lydimasis būstas. Konsultaciniame centre jaunuoliai yra mokomi profesinio orientavimo, socialinių, įsidarbinimo ir darbo išlaikymo įgūdžių. Tuo tarpu Lydimajame būste gyvena 6 jaunuoliai, kuriems sudaromas individualus pagalbos planas atitinkantis kiekvieno poreikius. Čia su jais dirba socialiniai darbuotojai [41].

2019 metais savarankiškumo ugdymo centre „Kitaip“ individualiai konsultuoti buvo **85 jaunuoliai**, o **7 jaunuoliai** gyveno lydimajame būste [42]. „AC Patria“ centrai bendradarbiauja tarpusavyje, todėl jaunuoliai, baigę programą viename centre, turi galimybę gauti paslaugas ir augti toliau kituose centruose, pavyzdžiui, įgyti žinių apie savanorystę ar tęsti veiklą atviraime jaunimo centre.

Žemiau nurodyti „AC Patria“ įplaukų šaltiniai pateikti organizacijos 2019 m. veiklos ataskaitoje. Šie įplaukų šaltiniai pabrėžia organizacijos poreikį išorinėms finansavimo priemonėms, kurios pasižymi projektiniu – dažnai trumpalaikiu – finansavimu.

„SOS VAIKŲ KAIMAI“

Labdaros paramos fondo „SOS Vaikų kaimai“ kasdienio darbo tikslas – pilnavertėse šeimose augantys laimingi vaikai. Organizacija prisiima visą atsakomybę nuo gimimo iki savarankiško gyvenimo pradžios, čia vadovaujamas „Alternatyvios vaikų globos gairėmis“ bei Jungtinių Tautų vaikų teisių konvencija [43]. Teikiamos įvairios paslaugos vaikams, šeimoms ir jaunuoliams, organizacija taip pat užsiima pažeidžiamų visuomenės grupių advokacija.

„SOS Vaikų kaimai“ pagalbai jaunuoliams yra įkūrę jaunimo namus. Šių namų programų dalyviai – pilnametystės arba 16-os sulaukę SOS Vaikų kaimo ilgalaikėje globoje gyvenę **paaugliai, norintys pradėti savarankišką gyvenimą**. Čia jaunuoliai įgauna vis daugiau atsakomybės bei laisvės, ruošiasi savarankiškam gyvenimui bei gauna visokeriopą socialinių darbuotojų ir specialistų pagalbą įgyjant išsilavinimą bei įsidarbinant. Jaunimo namuose jaunuoliai gali būti iki 24 metų arba kol sugeba patys užsidirbti ir save išlaikyti.

Palikę jaunimo namus, jaunuoliai turi galimybę dalyvauti Pusiau savarankiško gyvenimo programoje (PSG), kur jų namais tampa nuomojami būstai, o ne jaunimo namai. PSG programoje dalyvaujantys jaunuoliai turi galimybę tęsti mokslus, kadangi apmokama jų būsto nuoma. Pagal galimybes, „SOS Vaikų kaimai“ apmoka ir tų jaunuolių mokslus, kurie įstoja į valstybės nefinansuojamas mokslo vietas. Tie jaunuoliai, kurie palikę jaunimo namus nusprendžia nestudijuoti, dalyvauja PSG programoje tol, kol randa darbą, turi stabilias pajamas ir įsitvirtina darbo rinkoje. PSG programoje dalyvaujantiems jaunuoliams taip pat yra padengiamos medicininės išlaidos [44].

2019 m. „SOS Vaikų kaimai“ jaunimo namuose savarankiškam gyvenimui nuo 16 metų buvo ruošiami **45 jaunuoliai**. 15 jaunuolių gyveno „SOS Vaikų kaimo“ jaunimo namuose kartu su darbuotojais, o kitiems 30 buvo suteikta pagalba gyventi savarankiškai. „SOS Vaikų kaimų“ šeimos stiprinimo ir globos paslaugas iš dalies finansuoja savivaldybės, o trūkstamos lėšos surenkamos iš įmonių bei privačių asmenų [45].

Žemiau pateikta jaunuolių nuo 16 metų išlaikymo išklotinė, nurodyta 2019 m. „SOS Vaikų kaimų“ paramos panaudojimo ataskaitoje.

103 568 €

VŠĮ „VAIKŲ IR PAAUGLIŲ SOCIALINIS CENTRAS“

VšĮ „Vaikų ir paauglių socialinis centras“ – tai ne pelno siekianti, nevyriausybinė organizacija, kuri rūpinasi socialiai pažeistais vaikais ir jų šeimomis. Čia teikiama stacionari socialinė globa, ugdymo ir socialinės paslaugos be tėvų likusiems vaikams.

Centro tikslas – teikti kompleksines bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas, kokybiškai prižiūrėti bei ugdyti globojamus vaikus, sudaryti sąlygas krizinėje situacijoje atsidūrusiems vaikams ir šeimoms spręsti problemas, siekti jų efektyvaus dalyvavimo visuomenėje, teikti pagalbą tėvams bei globėjams, skatinti savanorystę.

Centras veikia įvairiomis kryptimis – teikiama vaikų trumpalaikė ir nuolatinė globa, teikiami mokymai specialistams ir tėvams, įkurtas vaikų dienos centras, jaunimo namai bei savarankiško gyvenimo namai [46].

„Vaikų ir paauglių socialinio centro“ jaunimo namuose teikiamos **jaunuolio palydėjimo į savarankišką gyvenimą** paslaugos. Šiuose namuose gali gyventi jaunuoliai nuo 16 metų.

Čia visi jaunuoliai mokosi, vasaros metu dirba. Kiekvienas jaunuolis taip pat turi savo asmeninę sąskaitą, į kurią jam pervedamos socialinės išmokos. Jaunimo namuose, jaunuoliai visapusiškai ruošiami savarankiškam gyvenimui – mokosi gaminti maistą, planuoja pirkinius, mokomi savarankiškai kreiptis į sveikatos, socialinės rūpybos bei kitas įstaigas. Jiems padeda socialiniai darbuotojai, psichologai, socialiniai pedagogai [47].

Centras taip pat vykdo **palydimosios globos projektą**, kuriame gali dalyvauti visi jaunuoliai, kurie paslaugos teikimo metu mokosi arba dirba. Čia paslaugos teikiamos šešiolikai jaunuolių, projektas apima tris etapus (dešinėje):

1. pasirengimas savarankiškam gyvenimui nuo 17-os metų;

2. perėjimas į savarankišką gyvenimą be apgyvendinimo paslaugos, kai jaunuoliai gyvena šeimose arba nuomojamame būste;

3. parėjimas į savarankišką gyvenimą su apgyvendinimo paslauga. Jaunuoliai gyvena Nemenčinės centre esančiame atskirame bute.

Projekto metu jaunuoliai kartą per savaitę dalyvauja socialinių įgūdžių grupėje, du kartus per mėnesį teikiamos atvejo vadybininko konsultacijos. Socialiniai darbuotojai moko planuoti išlaidas, apsipirkti, tvarkytis buityje, gamintis maistą. Esant poreikiui, teikiamos karjeros, finansinio raštingumo, higienos įgūdžių konsultacijos [47].

4.2 APIBENDRINIMAS

Šių trijų organizacijų pavyzdžiai liudija apie palydėjimo paslaugų poreikį.

Tačiau svarbu paminėti, jog pateikti trys NVO pavyzdžiai yra vieninteliai, apie kurių teikiamas palydėjimo paslaugas mums pavyko rasti pakankamai informacijos esamos situacijos analizės metu. Taip pat šių organizacijų pavadinimai buvo dažniausiai minimi mūsų pokalbių su suinteresuotomis šalimis metu, kai buvo kalbama apie palydėjimo paslaugų prienamumą. Todėl galime daryti prielaidą, jog šios trys organizacijos yra bene labiausiai patyrusios bei turinčios kvalifikuotų specialistų teikiant palydėjimo paslaugas.

Taip pat verta paminėti, kad „AS Patria“ jaunimo ugdymo centras yra įsikūręs Kaune, „SOS Vaikų kaimai“ jaunimo namai yra Vilniuje, o „Vaikų ir paauglių socialinis centras“ yra įsikūręs Nemenčinėje (Vilniaus r.). Tai leidžia daryti prielaidą, kad pastovios bei kokybiškos jaunimo savarankiškumo ir palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslaugos, kurias teikia NVO, yra labiausiai prieinamos didžiuosiuose Lietuvos miestuose gyvenantiems jaunuoliams.

4.3 KITI PALYDĖJIMO PASLAUGOS GAVIMO BŪDAI

Jaunuoliai, gyvenantys regionuose ir neturintys prieigos prie NVO teikiamų pastovių paslaugų, turi galimybę gauti pagalbą vykdomų projektų metu.

Keletas tokių programų pavyzdžių galėtų būti projektas „**Judam**“, kurį įgyvendina Jaunimo reikalų departamentas prie LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei **palydimosios globos paslauga**, kurią teikė UAB „Projektų įgyvendinimo grupė“ bei savivaldybių globos namai. Nors pastaroji paslauga pasiekė džiuginančių rezultatų, ji nebuvo pratęsta dėl finansavimo trūkumo bei vangaus savivaldybių įsitraukimo į paslaugos tęsimą (žr. „Palydimosios globos projektas, p. 42).

Projektas „Judam“ buvo pradėtas 2019 m. ir tęsis iki 2021 m. birželio. Šio projekto tikslas – mažinti nedirbančio, nesimokančio, mokymuose nedalyvaujančio 15-29 m. amžiaus jaunimo skaičių. Nors paslaugos nebuvo tikslingai taikomos vien globos sistemoje esantiems jaunuoliams, 2020 m. rugsėjo mėn. duomenimis, 7,84% jaunuolių, dalyvavusių projekte, yra gyvenę ar išėję iš globos įstaigos [48].

Nors globos sistemoje esančių jaunuolių dalyvavimas panašiuose projektuose pažymi tokių programų poreikį, šių paslaugų laikinumas neužtikrina nuolatinės pagalbos šiai tikslinei grupei, ypač atokiau nuo didesnių miestų gyvenantiems jaunuoliams.

Kitas būdas jaunuoliams gauti palydėjimo į savarankišką gyvenimo paslaugas yra iš savivaldybių arba valstybinių vaikų globos namų. Šiuo metu Lietuvoje veikia 53 savivaldybių ir 6 valstybiniai vaikų globos namai [49]. Tačiau, kaip buvo paminėta anksčiau, 2019 m. IV ketvirčio duomenys rodo, kad beveik dviejuose trečdaliuose (62%) visų Lietuvos savivaldybių jaunuoliams, paliekantiems globos sistemą, nebuvo prieinama palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslauga. Tai reiškia, kad tik 38% jaunuolių, paliekančių savivaldybių globos namus, turi galimybę gauti palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslaugas.

4.4 PALYDIMOSIOS GLOBOS PROJEKTAS

Palydimosios globos (savarankiško gyvenimo) projektas buvo vykdytas nuo 2019 m. vasario mėn. iki 2020 m. vasario mėn. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie SAM įgyvendindama institucinės globos pertvarkos projektą bei jame numatytas socialines paslaugas, pradėjo palydimosios globos paslaugų projektą kartu su UAB „Projektų įgyvendinimo grupe“. Šio projekto tikslas – padėti 17-24 m. jaunuoliui išmokti būtinų įgūdžių, kurie padėtų jam tvarkytis su kasdieninio gyvenimo užduotimis. Palydimoji globa projekte apibūdinta kaip ilgalaikė kompleksinė pagalba jaunuoliams, kurie išeina iš globos namų, globėjų, šeimos ar šeimynos ir pradeda savarankišką gyvenimą [50].

PROJEKTO METU SUTEIKTŲ PASLAUGŲ SUDĖTIS:

- jaunuolio individualių poreikių, jo socialinės aplinkos ir galimų pagalbos šaltinių įvertinimas;
- savarankiško gyvenimo plano sudarymas, plano įgyvendinimas, koordinuojant bei kontroliuojant teikiamas paslaugas bei kitą pagalbą;
- paslaugų, reikalingų kompleksiško jaunuolio problemų sprendimui, prieinamumo užtikrinimas;
- tarpinstitucinis bendradarbiavimas;
- psichologinės pagalbos teikimas;
- jaunuolio palaikymas bei situacijos pokyčio stebėjimas;
- apgyvendinimo paslauga.

Paslaugos buvo teikiamos 198 jaunuoliams iš Utenos, Kauno, Marijampolės, Šiaulių, Telšių, Tauragės bei Klaipėdos apskričių [50]. Vykdydami palydimosios globos paslaugą, paslaugos teikėjai buvo finansuojami iš Projekto lėšų.

PROJEKTO EFEKTYVUMAS IR NAUDA:

- Pasibaigus projektui, savarankišką gyvenimą nuomuojamame būste tęsia **59 jaunuoliai**.
- Mokslus tęsia ir aukštųjų mokyklų bendrabučiuose išlieka gyventi **8 jaunuoliai**.
- Pasibaigus projektui, **dirbančių jaunuolių skaičius – 30**.
- Pasibaigus projektui, **dirbančių ir besimokančių jaunuolių skaičius – 31** [51].

Per metus šia paslauga pasinaudojo 198 jaunuoliai, buvo išnuomota per 50 butų, 46 jaunuoliai gyvenamąjį būstą žadėjo nuomotis toliau [51].

4.5 APIBENDRINIMAS

Taigi matome tris būdus globos sistemoje esantiems jaunuoliams gauti paslaugas savarankiško gyvenimo pradžiai:

- **NVO teikiamos paslaugos,**
- **projektų metu teikiamos paslaugos, bei**
- **savivaldybių globos namuose teikiamos paslaugos.**

Visi šie būdai turi savų privalumų bei trūkumų. **NVO** teikia visokeriopą socialinių darbuotojų ir specialistų pagalbą, dirbama su kiekvienu jaunuoliu individualiai, teikiamas ypatingas dėmesys jaunuolio savarankiško gyvenimo pradžiai ir jo individualiems poreikiams, globa suteikiama ir sulaukus pilnametystės. Nors NVO pasižymi aukšta paslaugų kokybe, šios organizacijos dažnai yra priklausomos nuo išorinio finansavimo, gaunamo tiek iš savivaldybių, tiek iš įvairių fondų ar privataus sektoriaus.

Tai sukuria pagrindą NVO remtis **projektiniu finansavimu**, kas neužtikrina paslaugos tęstinumo bei skatina eikvoti resursus naujų finansavimo šaltinių paieškoms. Savivaldybių globos namuose gyvenantys jaunuoliai taip pat turi galimybę gauti paslaugas savarankiško gyvenimo pasiruošimui, tačiau šios paslaugos yra gan fragmentiškos, jų kokybė priklauso nuo savivaldybių biudžeto ir darbuotojų motyvacijos bei kompetencijos. Šiuose globos namuose gyvenantys jaunuoliai sulaukę pilnametystės yra dažnai priversti palikti globos namus bei patys turi ieškoti būdų kaip pradėti suaugusio žmogaus gyvenimą. Neturėdami reikalingų įgūdžių bei žinių naujam gyvenimo etapui, jaunuoliai dažnai imasi nelegalaus ar mažai apmokamo darbo, neturintys gyvenamosios vietos susiduria su rizika tapti benamiais, užsiimti nusikalstama veikla bei neturi galimybės tęsti aukštąjį mokslą. Ilgainiui šie veiksniai skatina socialinės atskirties riziką.

Priežastis, dėl ko **savivaldybių globos namų** teikiamos paslaugos yra ribotos bei ne visada patenkina individualius jaunuolių poreikius yra tai, kad savivaldybės savo paslaugas teikia remdamosi socialinių paslaugų katalogu (žr. „Socialinių paslaugų katalogo spragos“, p. 18), kuris apibrėžia socialines paslaugas, jų turinį bei socialinių paslaugų įstaigų tipus [52]. Vadovaudamiesi šiuo katalogu, savivaldybių globos namų darbuotojai nėra linkę išeiti iš katalogo rėmų ir teikia tik siaurai apibrėžtas paslaugas, kurios ne visada atspindi individualius asmenų poreikius.

Lyginant NVO bei savivaldybių globos namų teikiamų paslaugų kokybę iš globos sistemos išeinantiems jaunuoliams, darosi akivaizdu, kad nevyriausybinės organizacijos yra labiau kompetentingos ir lankstesnės teikti kokybiškas ir tikslingas paslaugas, tačiau yra vos kelios NVO, pajėgios teikti tokias paslaugas.

Todėl kyla klausimas: kodėl savivaldybės netelkia daugiau pastangų perduoti dalį paslaugų nevyriausybiniam sektoriui bei organizacijų kompetencijų gerinimui ir tokiu būdu neskatina tarpsektorinio bendradarbiavimo?

**TARPSEKTORINIS
BENDRADARBIAVIMAS
SPRENDŽIANT SOCIALINES
PROBLEMAS**

5. TARPSEKTORINIS BENDRADARBIAVIMAS SPRENDŽIANT SOCIALINES PROBLEMAS I

5.1 VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ PERDAVIMAS NVO

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ minima, kad viešasis sektorius turėtų teikti tik tas paslaugas, kurių negali teikti NVO, bendruomeninės organizacijos ar verslo įmonės. Tuo pačiu, 2014-2020 metų Nacionalinės pažangos programoje teigiama, kad iki 2020 m. ne mažiau kaip 15% savivaldybių teikiamų viešųjų paslaugų turėtų teikti NVO, bendruomenės arba privatus sektorius. Svarbu paminėti, kad viešųjų paslaugų perdavimas turėtų būti traktuojamas kaip **socialinio poveikio pirkimas**, o ne konkrečių prekių ir paslaugų pirkimas iš tiekėjų. Tai galėtų priartinti savivaldybes prie socialinių investuotojų, o jų atliekamas darbas turėtų prasidėti nuo konkrečių socialinių problemų įvardinimo [53].

Viena iš priežasčių, pateiktų Lietuvos socialinio verslo asociacijos atliktoje socialinio verslo galimybių studijoje, kodėl viešųjų paslaugų perdavimas Lietuvoje stringa yra ta, kad požiūris į šį procesą skiriasi kiekvienoje savivaldybėje. Nors yra numatytas reikalavimas perduoti viešąsias paslaugas, savivaldybės, nepasiekusios 15% rodiklio, nėra atskaitingos už šių rodiklių nepasiekimą. Dėl to dalis savivaldybių yra linkusios kontroliuoti sau pavaldžias viešąsias arba biudžetines įstaigas, o NVO matomos kaip mažiau patrauklios partnerės. Kita problema – paslaugų kokybės vertinimo metodikų ir kompetencijos trūkumas. Tai reiškia, kad perdavusios paslaugas, savivaldybės neturi priemonių įvertinti perduotų paslaugų kokybės, nėra centralizuotai kaupiamos atvirų duomenų sistemos, kurioje fiksuojamas viešųjų paslaugų poreikis [54].

Taip pat matoma kita problemos pusė – paslaugų teikėjų trūkumas kai kuriose savivaldybėse. Didžiuosiuose miestuose, kur NVO gali kurtis ir veikti be vietos valdžios pagalbos, aplinka yra palankesnė nei mažiau ekonomiškai išsivysčiusiuose regionuose. Čia savivaldybės yra linkusios plėtoti sau pavaldžių įstaigų tinklą ir bendradarbiauti biudžetinio sektoriaus viduje. Kita priežastis – pasitikėjimo nevyriausybiniomis organizacijomis trūkumas, kylantis iš to, kad nėra daug stiprių ir pajėgių NVO, galinčių teikti kokybiškas paslaugas demografiškai mažėjančiuose regionuose [54].

Mūsų aukščiau pateikti organizacijų pavyzdžiai patvirtina ribotą NVO, teikiančių jaunimo palydėjimo paslaugas ir turinčių šioms paslaugoms teikti reikalingų kvalifikuotų specialistų, skaičių.

Galima daryti išvadą, kad pagrindinė priežastis, dėl ko viešųjų paslaugų perdavimas Lietuvoje nevyksta sklandžiai, yra tarpsektorinio bendradarbiavimo trūkumas, įtraukiant nevyriausybinį bei privatų sektorius.

Sektoriams nebendradarbiaujant, kenčia paslaugų kokybė, jų prieinamumas, paslaugos teikiamos fragmentiškai. Kita svarbi to pasekmė – sektoriams nedirbant kartu, nėra efektyviai įvertinamas paslaugų poveikis. Kadangi teikiant paslaugas nėra vientisumo, šių paslaugų poveikis taip pat nėra matuojamas vientisai, labiau žiūrima į veiklų produktus ir procesus, o ne į rezultatus. Veiklų matavimas neatspindi pasiektų rezultatų, tiksliai nenusako, kokie socialiniai tikslai buvo pasiekti.

Jei socialinių paslaugų poveikis matuojamas tikslingai, lengviau galima suprasti ir kontroliuoti paslaugų kokybę, efektyvumą bei poreikį. Poveikį matuoti yra ypač svarbu esant finansinių išteklių trūkumui, kadangi tokiu būdu yra efektyviau panaudojami finansai, nustatomi norimi pasiekti rodikliai.

Viešųjų paslaugų perdavimas skiriant ypatingą dėmesį paslaugų poveikio matavimui galėtų paskatinti NVO susikoncentruoti ties savo socialine misija, tai mažintų organizacijų priklausomybę nuo projektinio finansavimo bei poreikį pritaikyti teikiamas veiklas prie konkursinių sąlygų [54].

TARPSEKTORINIS BENDRADARBIAVIMAS SPRENDŽIANT SOCIALINES PROBLEMAS II

5.2 PRIVATAUS SEKTORIAUS ĮSITRAUKIMAS Į SOCIALINIŲ PROBLEMŲ SPRENDIMĄ

Dažniausiai išskiriami kraštutiniai verslo subjektų tipai: organizacijos, kurių tikslas yra spręsti socialinius uždavinius bei organizacijos, siekiančios maksimaliai didinti pelną ir kurti vertę akcininkams, t.y. tradicinio verslo subjektai.

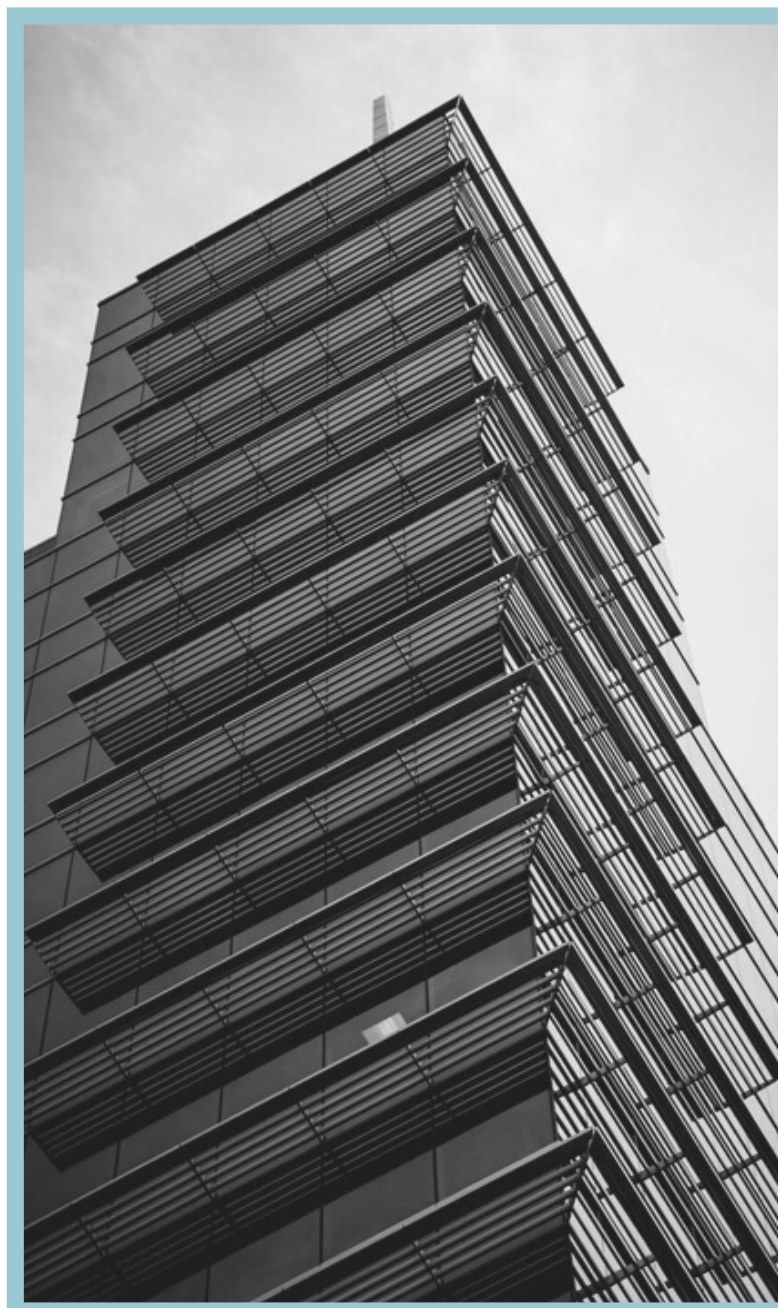
Privataus sektoriaus (tradicinio) verslo subjektų galimybes įsitraukti į socialinių problemų sprendimą lemia du aspektai:

---

1. Galimybės užtikrinti tvarų pelno augimą

2. Paskatos, kurios tiesiogiai nedidina pelno, tačiau formuoja teigiamą verslo įvaizdį arba teikia savininkams vidinį pasitenkinimą [55].

Galima išskirti kelis verslo įsitraukimo į socialinių problemų sprendimo būdus [55]:

Finansinė parama ar labdara įvairioms iniciatyvoms

Finansinė parama arba labdara yra populiariausias Lietuvoje verslo dalyvavimo būdas sprendžiant socialines problemas. Šiuo būdu yra teikiama savanoriška ir neatlygintina parama pinigais, materialinėmis vertybėmis ar paslaugomis. Paramos teikėjai gali būti juridiniai arba fiziniai Lietuvos ir užsienio valstybių asmenys, tarptautinės organizacijos. Tai paprasčiausia verslo įsitraukimo į visuomenės problemų sprendimą priemonė, tačiau jos efektyvumas tik vidutinis, kadangi pats verslas dažniausiai nėra įsitraukęs į konkrečias veiklas, aktyviai nedalyvauja problemų sprendime.

Įmonių socialinės atsakomybės projektai

Tai antras pagal populiarumą privataus verslo įsitraukimo į socialinių problemų sprendimą būdas. Įmonių socialinė atsakomybė – tai įmonių atsakomybė už jų padarytą poveikį aplinkai ir visuomenei, kai į savo veiklos vidinius ir išorinius procesus integruoja socialinius, aplinkosaugos ir skaidraus verslo principus. Vadovaujantis šiuo būdu, įmonės kartu su visuomeniniais ir viešojo sektoriaus partneriais savanoriškai ieško novatoriškų sisteminių socialinių, aplinkosaugos ir ekonominės gerovės problemų sprendimų. 2016 m. duomenimis, nors Lietuvoje pastarąjį dešimtmetį įmonės tapo socialiai atsakingesnės, verslo daroma teigiama įtaka nėra pakankama ir atsiliekame nuo ES vidurkio.

Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė (VPSP)

VPSP būdu didinamas tradicinio verslo įsitraukiams sprendžiant socialines problemas, kai privataus sektoriaus partneris teikia finansines, technologines, patirties, žinių ar kitokias investicijas, o viešasis sektorius moka privačiam už paslaugų teikimą visuomenei. Taip pagrindinių tokių projektų rizikų valdymas perduodamas privačiam sektoriui, o paslaugas tradiciškai teikia viešasis sektorius.

Pagal Lietuvoje egzistuojančią teisinę bazę šiuo metu taikomos šios VPSP formos:

- Sutartinė partnerystė – kai bendradarbiaujama vien sutarčių pagrindu, nusteigiant mišrios investicinį projektą įgyvendinsiančios bendrovės;
- Institucinė partnerystė – kai bendradarbiaujama stegiant bendro kapitalo bendrovę su privačiu ir viešuoju sektoriais.

Ikiprekybiniai viešieji pirkimai

Tai mokslinių tyrimų ir/arba eksperimentinės plėtros paslaugų įsigijimas siekiant sukurti inovatyvų produktą. Šių pirkimų tikslas – skatinti inovacijų kūrimą ir pritaikymą viešajam sektoriui, tenkinant viešąjį interesą bei padedant naujoms paslaugoms ar produktams atsirasti rinkoje. Ikiprekybinių viešųjų pirkimų būdas yra nauja priemonė ir jos paplitimas Lietuvoje dar labai mažas.

ES paramos priemonės

Tai instrumentas, kuris daro netiesioginę įtaką kitų instrumentų taikymui. Tokių ES projektų, kuriuose dalyvautų verslas, paplitimas yra tik vidutinis, kadangi verslą atbaido šių projektų biurokratija ir su verslo strategija nesutampantys tikslai. Verslas pilnai neįsitraukia į projektų įgyvendinimą, todėl tokių projektų efektyvumas yra vidutinis bei poveikis visuomenei yra mažesnis nei paties verslo inicijuotų projektų.

Lietuvoje yra nemažai būdų ir galimybių įtraukti tradicinį verslą į socialinių problemų sprendimą, tačiau pasigendama jų apjungimo į vieningą sistemą, kuri įgaliotų privataus sektoriaus atstovus spręsti socialines problemas tuo pačiu užtikrinant tvarų pelno didėjimą, teigiamą verslo įvaizdį, ar verslo savininkams teikiamą vidinį pasitenkinimą.

GEROJI
UŽSIENIO
ŠALIŲ
PRAKTIKA

6. GEROJI UŽSIENIO ŠALIŲ PRAKTIKA I

6.1 ESTIJA

TARPSEKTORINIS BENDRADARBIAVIMAS IR PILIETINĖ VISUOMENĖ

Vienas pagrindinių strateginių dokumentų, reguliuojančių NVO ir viešojo sektorių roles Estijoje yra Estijos pilietinės visuomenės plėtros koncepcija (angl. Estonian Civil Society Development Concept – EKAK), kurį 1999 metais inicijavo Estijos ne pelno siekiančių organizacijų tinklas (angl. Network of Estonian Non-profit Organisations – NENO).

2002 metais koncepciją reglamentavo Estijos parlamentas. Šiuo dokumentu abu sektoriai įsipareigojo įtraukti visuomenę, užtikrinti projektų informacijos prieinamumą piliečiams bei suteikti jiems galimybę išreikšti savo nuomonę. Tokiu būdu visuomenė turi galimybę dalyvauti įstatymų bei teisės aktų kūrimo procesuose. EKAK tapo labai svarbus įrankis NVO bendruomenei, kadangi kilus neaiškumams dėl nevyriausybinių bei viešojo sektorių bendradarbiavimo, NVO įgavo galimybę remtis šiuo dokumentu. Remiantis pilietinės visuomenės plėtros koncepcija, nevyriausybiniams ir viešiesiems sektoriams turi papildyti vienas kitą, bei jų kooperacija siekia stiprinti pilietinę visuomenę [56].

Praėjus vieneriems metams po Estijos pilietinės visuomenės plėtros koncepcijos (EKAK) priėmimo buvo įsteigtas jungtinis komitetas, kurį sudarė kiekvienos ministerijos atstovai ir skirtingų sričių NVO atstovai. Jungtiniam komitetui vadovauti paskirtas vidaus reikalų ministras [56].

EKAK įgyvendinimas paskatino pirmojo vyriausybės valdymo portalo (osale.ee) įkūrimą, kuriame piliečiai gali pateikti savo idėjas bei pasiūlymus vyriausybei, rinkti parašus įvairių idėjų įgyvendinimui. Koncepcija taip pat paskatino Nacionalinės pilietinės visuomenės fondo įsteigimą. EKAK tapo vienas pirmųjų tokio pobūdžio dokumentų pasaulyje, apibrėžiantis viešojo sektoriaus bei pilietinės visuomenės organizacijų roles [57].

Estijos pastangos modernizuoti viešąjį sektorių padidino **paslaugų efektyvumą** (pvz., šimtai valstybės ir savivaldybių paslaugų viename portale), **skaidrumą** (pvz., atviri duomenys), **piliečių įtraukimą** (pvz., 2000 m. vyriausybė paskelbė, kad interneto prieiga yra žmogaus teisė) ir **įsitraukimą į viešųjų paslaugų teikimą** [58].

2014 metais socio-ekonominių tyrimų organizacija „Praxis“ atliko analizę, kurios tikslas buvo pateikti vietos valdžios bei NVO tarpusavio bendradarbiavimo apžvalgą bei palyginti gautus rezultatus su 2009 metais atlikta organizacijos analize toje pačioje srityje.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad pagrindinė tokio tarpsektorinio bendradarbiavimo priežastis – finansavimas.

Net 63% tyrime dalyvavusių NVO teigė, kad finansavimas yra pagrindinė bendradarbiavimo forma, šis skaičius išaugo lyginant su 2009 metais, kai tyrimo metu 28% NVO įvardino finansavimą kaip pagrindinę bendradarbiavimo priežastį.

Tyrimo metu įvykdyta apklausa parodė, jog bendras viešųjų paslaugų perdavimas NVO nuo 2009 iki 2014 metų kito nežymiai – nuo 60% iki 63%.

Viešųjų paslaugų pasiskirstymas buvo daug labiau matomas vidutinėse bei didžiosiose savivaldybėse – čia jis siekė 67% 2009 metais ir išaugo iki 88% 2014 metais. Mažosiose savivaldybėse viešųjų paslaugų pasiskirstymas išliko žemas [59].

GEROJI UŽSIENIO ŠALIŲ PRAKTIKA I

POVEIKIO MATAVIMAS

2012 metais Estijoje buvo priimtas geros visuomenės įsitraukimo kodeksas (angl. Code of Good Public Engagement), kurio vienas iš principų yra įtraukti Vyriausybę naudotis poveikio vertinimo gairėmis, kad būtų įvertintas poveikis, daromas specifinėms interesų grupėms [60].

Poveikio vertinimas yra procesas, kurio metu renkami įrodymai apie alternatyvios politikos privalumus ir trūkumus ir įvertinami jų galimi padariniai. Tačiau poveikio vertinimas yra ne politinių sprendimų pakaitalas, o paramos priemonė. Poveikio matavimas palaiko Vyriausybės sprendimų kokybę ir skaidrumą ir sukuria geresnes sąlygas šiems sprendimams turėti pageidaujamą poveikį visuomenės organizavimui [61].

Tais pačiais metais „Praxis“ taip pat parengė praktinį NVO socialinio poveikio matavimo gidą. Organizacijos siūlomas poveikio vertinimo modelis ne tik teikia esminę informaciją nevyriausybinėms organizacijoms optimizavimui ir jų tikslams nustatyti, bet ir padeda investuotojams, aukotojams ir privataus sektoriaus partneriams priimti pagrįstus sprendimus dėl investavimo [62].

SOCIALINIO POVEIKIO OBLIGACIJOS

Gerų darbų fondas (angl. The Good Deed Foundation – GDF) yra Estijoje įkurta organizacija bei pirmasis ir vienintelis filantropinis rizikos kapitalo (angl. venture philanthropy) fondas Baltijos šalyse, kurio misija – rasti sprendimus opioms Estijos visuomenės problemoms. GDF komanda tiki, kad socialines problemas geriausia spręsti pasitelkus tarpsektorinį bendradarbiavimą.

Tam, kad tarpsektorinis bendradarbiavimas būtų efektyvus, organizacija yra subūrusi didelį savanorių, *pro bono* partnerių bei filantropų tinklą, kurie prisideda savo kompetencijomis ir finansiniais ištekliais sprendžiant socialines problemas. Organizacija taip pat yra pristačiusi socialinio verslo modelį bei parengusi socialinio poveikio matavimo gidą, kurį pristatė „Praxis“ [62].

Vienas iš GDF organizacijos įgyvendintų finansavimo ir tarpsektorinio bendradarbiavimo modelių filantropinio rizikos kapitalo srityje – **socialinio poveikio obligacijų modelis** (angl. Social Impact Bonds – SIB).

2014 m. GDF kartu su Estijos Socialinio Verslo Tinklu (angl. Estonian Social Enterprise Network – ESEN) inicijavo galimybių studijas ir atsiperkamumo analizę pilotiniam Estijos socialinio poveikio obligacijų modeliui. Tarpiniai šio projekto tikslai buvo didinti viešojo sektoriaus sąmoningumą poveikio investicijų klausimais, stiprinti socialinių verslų patikimumą prieš viešojo ir privataus sektorių investuotojus, suteikti papildomas finansavimo galimybes socialiniams verslams, bei plėtoti didelio poveikio praktikas kartu su trečiuoju sektoriumi ir verslais [63].

Galimybių studijų bei atsiperkamumo analizės metu buvo išnagrinėta teisinė bei finansinė aplinka SIB modelio diegimui, identifikuotos suinteresuotosios šalys bei jų pasirengimas taikyti šį poveikio matavimo modelį.

Pasirengimui diegiant šį modelį buvo bendradarbiaujama su Europos Sąjunga ir Estijos plėtros fondu [63].

- SIB modeliu buvo patikėta spręsti jaunimo nusikalstamumo problemą
- Nustatyta programos veiklos trukmė – 2-3 metai
- Maksimalūs programos kaštai – 200 000 Eur
- Tai pirmosios atliktos SIB modelio galimybių studijos Baltijos šalyse

GEROJI UŽSIENIO ŠALIŲ PRAKTIKA II

6.2 AUSTRALIJA

SOCIALINIO POVEIKIO OBLIGACIJŲ MODELIS

Australijoje, buvę vaikų globos namų auklėtiniai yra itin socialiai pažeidžiama grupė [64]. Šalyje atlikti išsamūs tyrimai rodo, kad jų gyvenimo rezultatai itin prasti lyginant su bendraamžiais – jie neproporcingai dažnai gyvenimo eigoje patiria benamystę, neįgyja pagrindinio išsilavinimo, dėl to dažniau tampa bedarbiais arba dirba mažai apmokamą, nekvalifikuotą darbą; patiria psichinės sveikatos sutrikimus, dažniau vartoja narkotikus ir alkoholį bei yra statistiškai labiau linkę nusikalsti. Ši situacija taip pat lemia didelius kaštus valstybei, ypač kalbant apie socialinę paramą, išmokas, pašalpą. Dėl šios priežasties, tampa itin svarbu imtis prevencinių priemonių ir ieškoti inovatyvių sprendimų.

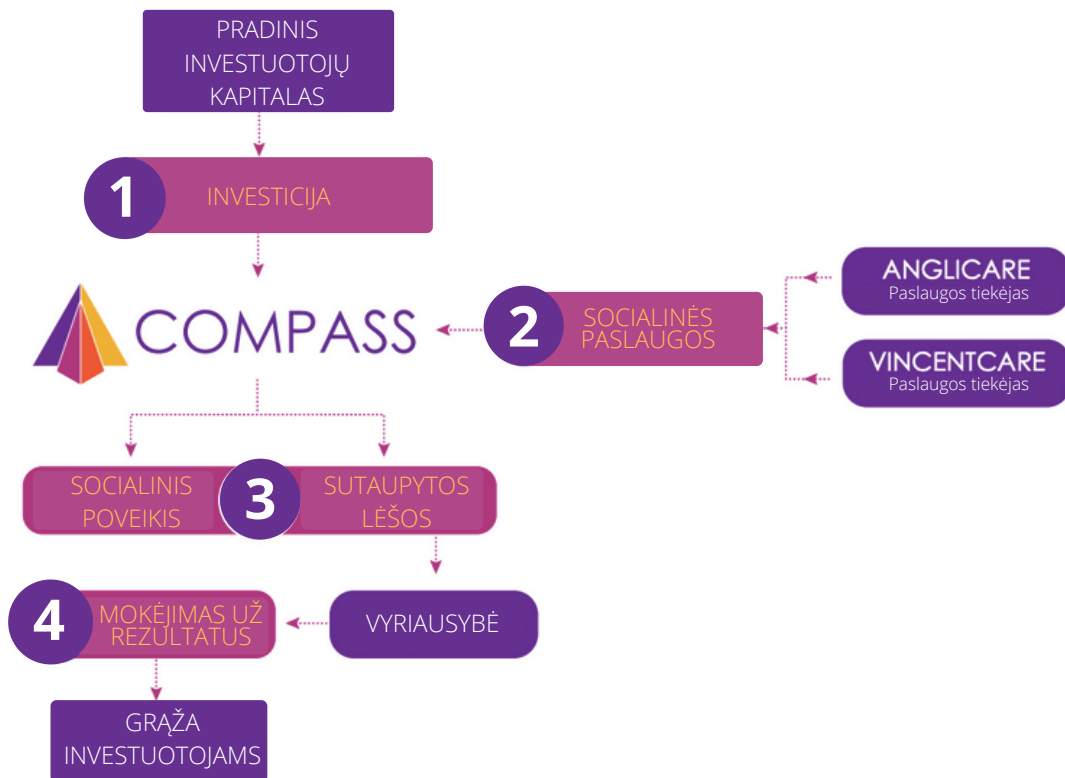
Reaguodama į šiuos prastus rodiklius bei apskritai didėjančią šių jaunuolių socialinės atskirties riziką visuomenėje, Viktorijos (Australija) vyriausybė 2018 metais įdiegė socialinio poveikio obligacijų modelį – „COMPASS Leaving Care“ – kuris įtraukė visus tris sektorius bendradarbiavimui tiekiant palydėjimo paslaugas jaunimui paliekančiam globos sistemą.

COMPASS programa yra teikiama 16–18 metų amžiaus jaunuoliams paliekantiems (arba neseniai palikusiems) globos sistemą. Trukmė – dveji metai, per kuriuos specialistai padeda jauniems žmonėms sėkmingai išlaviruoti pereinamąjį etapą tarp išėjimo iš globos sistemos bei savarankiško gyvenimo.

Tai yra kertinis laikotarpis pagalbai, žinant, kad šie jaunuoliai dažniausiai stokoja socialinio paramos tinklo ir turi gerokai mažiau socialinių ir finansinių resursų susidoroti su gyvenimo iššūkiais. Atliepdama šiuos poreikius, programa užtikrina individualiais jaunuolių poreikiais grįstas specialistų paslaugas bei, esant reikiamybei, pagalbą randant stabilų būstą. Šiuo aspektu, COMPASS – tai įrodymais grįsta prevencinė programa, apjungianti tikslingą, individualizuotą atvejo vadybą, galimybę jaunuoliams apsigyventi saugiame būste, bei pasinaudoti papildomomis specialistų paslaugomis ugdant savarankiškumą ir tampant pilnaverčiais, atsakingais visuomenės nariais.

2 pav. „COMPASS“ socialinio poveikio obligacijų modelio struktūra:

Esminiai veikimo principai:

Koordinuojanti organizacija – „COMPASS Leaving Care Ltd.“, ribotos atsakomybės bendrovė (angl. limited company by guarantee) ir specialiosios paskirties įmonė, įsteigta konkrečiai šiam socialinio poveikio obligacijų modeliui koordinuoti.

1. Pradinis kapitalas teikiamas privačių investuotojų pagal obligacijų sutartį (iš viso \$14.2 milijonų);

2. Paslaugų tiekėjai: Šiame socialinio poveikio obligacijų modelyje, palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslaugas teikti subrangos sutarties principu yra patikėta dviem nevyriausybinėms organizacijoms – „Anglicare Victoria“ ir „VincentCare Victoria“. „Anglicare Victoria“ darbuotojai remiasi turimomis žiniomis bei pažintimis socialinių paslaugų srityje, kad jaunuoliams tikslingai būtų teikiamos vietos specialistų paslaugos. Tuo tarpu „VincentCare Victoria“ bendradarbiauja su nekilnojamojo ir nuomojamo turto valdytojais užtikrinant jaunuoliams saugų būstą.

3. Socialinis poveikis: Programos metu teikiamos palydėjimo paslaugos lengvina socialinės integracijos procesą iš globos įstaigų išeinantiems jaunuoliams bei suteikia galimybę vyriausybei tikslingai panaudoti lėšas ir ženkliai sumažinti kaštus susijusius su socialinių problemų sprendimu.

4. Mokestis už rezultatus: Vyriausybė atitinkamai sumoka už pasiektus rezultatus per „COMPASS“ specialiosios paskirties įmonę, kuri savo ruožtu pasirūpina, kad šie mokėjimai pasiektų investuotojus.

Kokio poveikio siekiama?

„COMPASS“ programos finansinė grąža investuotojams bus matuojama 3 metus pagal šiuos rodiklius:

- **Būstas** (60% svertinis koeficientas): įvertinamas stebint prašymus dėl skubaus apgyvendinimo, matuojamas praėjus 2 ir 4 metams po to, kai kiekvienas dalyvis pradeda programą.
- **Sveikata** (20% svertinis koeficientas): vertinama ligoninės skubios pagalbos skyriaus išrašuose, matuojamuose praėjus 2 ir 4 metams nuo kiekvieno dalyvio pradžios.
- **Teisingumas** (20% svertinis koeficientas): vertinamas pagal užregistruotų teistumų skaičių, matuojamą praėjus 4 metams nuo kiekvieno dalyvio programos pradžios.

Kiekvienu atveju našumas bus vertinamas lyginant „COMPASS“ dalyvių rezultatus su statistiškai suderinta, stratifikuota kontrolės grupe, paliekančia globą visoje Viktorijos valstijoje. Rezultatai bus patvirtinti **nepriklausomo vertintojo** [64].

APIBENDRINIMAS

APIBENDRINIMAS

Socialinė atskirtis yra viena opiausių problemų Lietuvoje, o itin didelę jos riziką patiria globos sistemą paliekantys jaunuoliai. Išėję iš globos namų, jie dažnai negauna kokybiškų palydėjimo į savarankišką gyvenimą paslaugų, kas daro juos ypač lengvai pažeidžiama visuomenės grupe.

Lietuvoje paslaugos šiems jaunuoliams teikiamos fragmentiškai, jos prienamos tik mažesnėje dalyje savivaldybių, **paslaugų teikėjai susiduria su pastoviu finansavimo trūkumu**. Išnagrinėjusios įvairius tyrimus bei Lietuvos strateginius dokumentus matome, kad ši problema yra aktuali valstybės mastu. Tačiau įvairios biurokratinės, struktūrinės bei finansinės kliūtys pastoja kelią lanksčių, prieinamų bei kokybiškų paslaugų teikimui bei inovatyvių sprendimų paieškai.

Viena kertinių priežasčių, dėl ko globos sistemą paliekantiems jaunuoliams palydėjimo paslaugos nėra prienamos arba yra teikiamos fragmentiškai – tai tarpsektorinio bendradarbiavimo trūkumas. Remiantis Estijos ir Australijos pavyzdžiais, matome socialinių investicijų, poveikio matavimo bei sektorių bendradarbiavimo svarbą. Svarbu pabrėžti, kad **viešajam, nevyriausybiniam bei privačiam sektoriams dirbant kartu, gali sparčiai augti socialinių paslaugų kokybė**, nes yra pritraukiamos tikslingos, į poveikį nukreiptos investicijos bei stiprinama nevyriausybinių sektoriaus rolė tiekiant viešąsias paslaugas.

Jei COVID-19 pandemija paveiks savivaldybių biudžetus ir, neišvengiamai, palydėjimo paslaugų šiai pažeidžiamai socialinei grupei prieinamumą, bus itin svarbu **ieškoti lanksčių, inovatyvių finansavimo modelių, kurių dėka šios visuomenei aktualios paslaugos būtų prieinamos ir kokybiškos**.

BIBLIOGRAFIJA

BIBLIOGRAFIJA I

---

1. LR Vaiko globos įstatymas, 1998 m. kovo 24 d. Nr. VIII-674, Vilnius
2. BGI Consulting (2020), Institucinės globos Pertvarkos I-ojo etapo vertinimas, [internete] <https://bit.ly/362cFdJ>
3. 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos tarpinis vertinimas
4. Pažangos strategija „Lietuva 2030“
5. LRT (2020) Lithuanian children’s well-being among worst in Europe – UNICEF [internete] <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1228134/lithuanian-children-s-well-being-among-worst-in-europe-unicef>
6. LT Vyriausybės 2014-2020 nacionalinė pažangos programa [internete] <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439028>
7. Council of Europe, Socialinė įtrauktis, [internete] <https://bit.ly/38akYag>
8. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas (2020), Skurdas ir socialinė atskirtis Lietuvoje, [internete] <https://bit.ly/2IO6Ntd>
9. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2019), Institucinės globos pertvarka, [internete] <https://bit.ly/2IO7xP1>
10. Broad, B. (2007), Care Leavers in Transition, DfES Youth Strategy Review, Leicester: De Montford University, [internete] http://www.academia.edu/997813/Care_leavers_in_transition
11. Cashmore, J., & Paxman, M. (2006) Predicting after-care outcomes: The importance of ‘felt’ security. *Child and Family Social Work*, 11(3), pp. 232-241.
12. SPIS vitrinų 2020-10-14 duomenys, siūsti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.
13. Apklausa.lt (2011). Pilnametystės sulaukusių vaikų globos namų auklėtinių socialinės integracijos ypatumai, [internete] <https://bit.ly/34VANj9>
14. Projektų įgyvendinimo grupė. 2020. Palydimosios Globos (Savarankiško Gyvenimo) Projektas. [Internete] <https://bit.ly/3eyOkAo>
15. SOS Vaikų kaimas (2017), Pasiruošimas palydimajai globai. Praktinės rekomendacijos, [internete] <https://bit.ly/3p0csjX>
16. Jackson, Sonia and Cameron, Claire (2012) Leaving care: looking ahead and aiming higher. *Children and Youth Services Review*, 34 (6), pp. 1107–1114.
17. PPMI (2011), Socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situacijos, poreikių ir rezultatyvumo vertinimas, siekiant efektyviai panaudoti 2007-2013 m. Es struktūrinę paramą, [internete] <https://bit.ly/34Sy2yR>

BIBLIOGRAFIJA II

---

18. Hill, M., Davis, J., Prout, A. ir Tidsall, K. (2004) Moving the participation agenda forward. *Children Society*, 18, pp. 77-96.
19. Festinger, T. (1983) *No One Ever Asked Us: A Postscript to Foster Care*. Columbia University Press, Niujorkas.
20. Stein, M. ir Carey, K. (1986) *Leaving Care*. Blackwell, Oxford.
21. Biehal, N., Clayden, J., Stein, M. ir Wade, J. (1995) *Moving on: Young People and Leaving Care Schemes*. Her Majesty's Stationery Office, Londonas.
22. Smit, M. (1995) Preparation for discharge from residential care: a report from the Netherlands. In: *Preparing Foster Youths for Adult Living*. Child Welfare League of America, Vašingtonas.
23. Cashmore, J. ir Paxman, M. (1996) *Wards Leaving Care: A Longitudinal Study*. New South Wales Department of Community Services, Naujasis Pietų Velsas.
24. Broad, B. (1999) Young people leaving care: moving towards 'joined up' solutions? *Children Society*, 13, pp. 81-93.
25. Pinkerton, J. ir McCrea, R. (1999) *Meeting the Challenge? Young People Leaving Care in Northern Ireland*. Ašgeitas, Alderšotas.
26. Bilson, A., Armstrong, C., Buist, M., Caulfield-Dow, A. ir Lindsay, M. (2000) *A Safe Launch, Scottish Throughcare and Aftercare in a European Context*. Centre for Europe's Children, Scottish Throughcare and Aftercare Forum, Glazgas.
27. Kelleher, P., Kelleher, C. ir Corbett, M. (2000) *Left Out on Their Own: Young People Leaving Care in Ireland*. Focus Ireland, Dublinas.
28. Stein, M., Pinkerton, J. ir Kelleher, J. (2000) Young people leaving care in England, Northern Ireland, and Ireland. *European Journal of Social Work*, 3, pp. 235-246.
29. Courtney, M.E., Piliavan, I., Grogan-Kayor, A. ir Nesmith, A. (2001) Foster youth transitions to adulthood: a longitudinal view of youth leaving care. *Child Welfare*, 6, pp. 685-717.
30. Courtney, M., Dworsky, A., Ruth, G., Havlicek, J. ir Bost N. (2005) *Midwest Evaluation of the Adult Functioning of Former Foster Youth: Outcomes at Age 19*. Chapin Hall Center for Children at the University of Chicago, Čikaga.
31. Dixon, J. ir Stein, M. (2005) *Leaving Care, Throughcare and Aftercare in Scotland*. Jessica Kingsley, Londonas.
32. Stein, M. (1994) Leaving care, education and career trajectories. *Oxford Review of Education*, 20, pp. 349-360.

BIBLIOGRAFIJA III

---

33. Dixon, J., Lee, J., Wade, J., Byford, S. ir Weatherly, H. (2004) Young People Leaving Care: An Evaluation of Costs and Outcomes. Report to the Department for Education and Skills. University of York, Jorkas.
34. Wade, J. ir Dixon, J. (2006) Making a home, finding a job: investigating early housing and employment outcomes for young people leaving care. *Child and Family Social Work*, 11, pp. 199–208.
35. Stein, M (2006) Research review: young people leaving care. *Child and Family Social Work*. pp. 273–279.
36. Munroe, E.R., Stein, M. & Ward, H. (2005) Comparing how different social, political and legal frameworks support or inhibit transitions from public care to independence in Europe, Israel, Canada and the United States. *International Journal of Child and Family Welfare*, 8, pp. 191–201.
37. Aldgate J. 1994. Graduating from Care – A Missed Opportunity for Encouraging Successful Citizenship. *Children and Youth Services Review* 16, pp. 255–272.
38. Buehler C, Orme, J, Post J, Patterson D. 2000. The Long-Term Correlates of Family Foster Care. *Child and Youth Services Review* 22(8), pp. 595–625.
39. Mendes, P. ir Moslehuddin, B. (2006) From Dependence to Interdependence: Toward better outcomes for young people leaving state care, *Child Abuse Review*, Volume 15, pp. 110–126
40. Patria.lt. 2020. Apie Mus | Patria. [online] Available at: <<http://www.patria.lt/lt/apie-mus/>> [Accessed 14 October 2020].
41. Patria.lt. 2020. Savarankiškumo Ugdymo Centras "Kitaip" | Patria. [online] Available at: <<http://www.patria.lt/lt/centrai/savarankiskumo-ugdymo-centras-kitaip/>> [Accessed 14 October 2020].
42. VŠĮ "ACTIO CATHOLICA PATRIA" 2019 METŲ VEIKLOS ATASKAITA (2019) Available at: <<http://www.patria.lt/media/dynamic/files/121/2019acpatriaveiklosataskaita.pdf>> [Accessed 14 October 2020].
43. Sos vaikų kaimai. 2020. Sos Vaikų Kaimai · Kas Mes?. [online] Available at: <<https://sos-vaikukaimai.lt/kas-mes/>> [Accessed 14 October 2020].
44. Sos vaikų kaimai. 2020. Sos Vaikų Kaimai · Padedame Jaunuoliui. [online] Available at: <<https://sos-vaikukaimai.lt/veiklos/padedame-jaunuoliui/>> [Accessed 14 October 2020].
45. SOS Vaikų Kaimai Paramos Panaudojimo Ataskaita (2019)
46. Vpscentras.lt. 2020. Vpsc | Kas Mes Esame. [online] Available at: <<https://vpscentras.lt/apie-mus/kas-mes/>> [Accessed 14 October 2020].
47. Vpscentras.lt. 2020. Vpsc | Jaunimo Namai. [online] Available at: <<https://vpscentras.lt/musu-veikla/jaunimo-namai/>> [Accessed 14 October 2020].

BIBLIOGRAFIJA IV

---

48. Statistika | Jaunimo garantijos. 2020. [online] Available at <<http://www.jaunimogarantijos.lt/lt/projekte-judam/statistika/363>> [Accessed 15 October 2020].
49. Socmin.lrv.lt. 2020. Vaikų Globos Namai. [online] Available at: <<https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai-2/vaiko-teisiu-apsauga-igyvendinancios-istaigos/vaiku-globos-istaigos/vaiku-globos-namai#savivaldybiu-VGN>> [Accessed 27 October 2020].
50. Projektų įgyvendinimo grupė. 2020. Palydimosios Globos (Savarankiško Gyvenimo) Projektas. [online] Available at: <https://www.pigrupe.eu/projektai/igyvendinti/palydimosios_globos_savarankisko_gyvenimo_projektas> [Accessed 3 November 2020].
51. Jurjonė, K., 2020. Palydimosios Globos Galutinis Apibendrinimas. [ppt presentation] 15min.lt. 2020. Palydimosios Globos Paslauga: Rezultatai Džiugina, Bet Savivaldybės Vangiai Investuoja | Tęstinumą. [online] Available at: <<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/palydimosios-globos-paslauga-rezultatai-dziugina-bet-savivaldybes-vangiai-investuoja-i-testinuma-56-1275564>> [Accessed 3 November 2020]
52. E-tar.lt. A1-93 Dėl Socialinių Paslaugų Katalogo Patvirtinimo (2020). [online] Available at: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.51F78AE58AC5/asr>> [Accessed 3 November 2020].
53. Socialinio Verslo Galimybių Studija. (2019) Lietuvos socialinio verslo asociacija. Available at: <https://gerinorai.lt/Socialinio_verslo_galimybiu_studija_final.pdf> [Accessed 27 October 2020].
54. Eurohouse.lt (2019). Savivaldybėse Stringa Švietimo Paslaugų Perdavimas NVO: Trūksta Pasitikėjimo?. [online] Available at: <<http://eurohouse.lt/savivaldybese-stringa-svietimo-paslaugu-perdavimas-nvo-truksta-pasitikejimo/>> [Accessed 12 October 2020].
55. Socialinio verslo plėtros Lietuvoje galimybių studija. (2016) Lietuvos inovacijų centras, Asociacija „Žinių ekonomikos forumas“. Available at: <https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/pdf/12778_soc_verslo_galimybiu_studija-20161209.pdf> [Accessed 27 October 2020].
56. Conference of INGOs of the Council of Europe (2017). Civil Participation In The Decision-Making Process. Fact finding visit to Estonia. [online] Available at: <<https://rm.coe.int/report-visit-of-the-conference-of-ingos-to-estonia/168077ca73>> [Accessed 27 October 2020].
57. Network of Estonian Nonprofit Organizations. n.d. Mission, Goals And Achievements. [online] Available at: <<https://heakodanik.ee/en/mission-goals-achievements/>> [Accessed 16 October 2020].
58. Vasco Lopes, N. and Dhaou, S., (2018). Public Service Delivery Framework: Case Of Canada, China And Estonia. New York: Association for Computing Machinery, pp.101-110.

BIBLIOGRAFIJA V

---

59. Praxis. 2014. Delegation Of Public Services To NGO-S In 2014. [online] Available at: <<http://www.praxis.ee/en/works/delegation-of-public-services-to-ngos/>> [Accessed 16 October 2020].
60. Conference of INGOs of the Council of Europe, 2017. Civil Participation In The Decision-Making Process. Fact finding visit to Estonia. [online] Available at: <<https://rm.coe.int/report-visit-of-the-conference-of-ingos-to-estonia/168077ca73>> [Accessed 27 October 2020].
61. Government Office of Estonia. n.d. Engagement And Participation. [online] Available at: <<https://www.riigikantselei.ee/en/engagement-and-participation>> [Accessed 16 October 2020].
62. Praxis. 2012. A Practical Model For The Assessment Of The Social Impact Of Non-Governmental Organisations. [online] Available at: <<http://www.praxis.ee/en/works/impact-assessment-of-ngos/>> [Accessed 16 October 2020].
63. The Good Deed Foundation, 2015. Feasibility Study On Implementing Social Impact Bonds In Estonia. Final Report and Lessons Learned. Tallinn.
64. COMPASS, 2018. Information Memorandum. [online] Available at: <<http://compassleavingcare.org.au/wp-content/uploads/2020/06/COMPASS-Information-Memo.pdf>> [Accessed 24 November 2020].